

Atxikazu gogoan

Laburbilduma taulak

1. Ongi etorri! Nor zara?

IZAN aditza 17. or.

Baiezko forma:

(Ni) Jone **naiz**.

(Zu) Pantxoa **zara**.

Galderazko forma:

(Zu) **nor** zara?

(Zu) **Jone** zara?

Ezezko forma:

Ni **ez naiz** Jone.

Zu **ez zara** Pantxoa.

Agurrak:

Egun on! (*goizetan*)

Eguerdi on! (*eguerditan*)

Arratsalde on! (*arratsaldeetan*)

Gau on! (*arratsetan*)

Nongoa 21. or.

Indique principalement l'origine géographique.

- Herriaren izena + **-(e)koa**:

Adibidez: Maulekoa, Donibane Garazikoa, Sarakoa, Bilbokoa, Gasteizkoa (Gasteizekoa), Pariskoa (Parisekoa)

- Herriaren izena "n", "r" edo "l" letraz bukatzen baldin bada, **-goa** ere erabiltzen ahal da:

Adibidez: Baztangoa / Baztanekoa, Azkaingoa / Azkainekoa

Portugalgoa / Portugalekoa

Madagaskargoa / Madagaskarrekoa

Nongotarra eta non bizi 23. or.

Ni Mikel **naiz**.

Ni Uztaritzekoa **naiz**.

Hauek Patxi eta Maialen **dira**.

Hau Mikel **da**.

Hau Uztaritzekoa **da**.

Hauek Sarakoak **dira**.

Nongotarra:

uztariztarra, nafarra,
paristarra, amerikarra,
eta *baionesa, bordelesa*.

Non bizi:

Baionan **bizi da**.
Parisen **bizi naiz**.
Saran **bizi dira**.

Baina:

Ni **ez naiz** Xan.

Ni **ez naiz** Hazparnekoa.

Hauek **ez dira** Patxi eta Maialen.

Baina:

Hura **ez da** Xan.

Hura **ez da** Hazparnekoa.

Lotura hitzak:

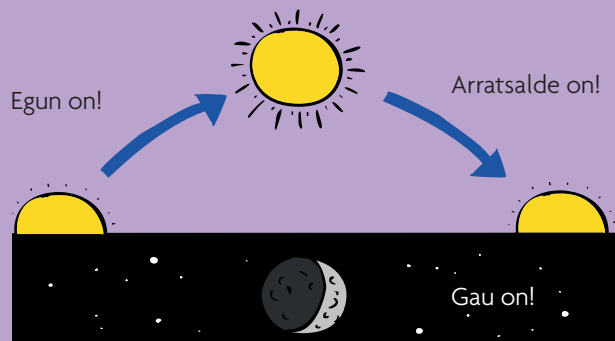
eta ≠ baina

318

Atxikazu gogoan

2. Ontsa zara?

Agurrak 32. or.

IZAN aditza

ni naiz
hi haiz
hura da
gu gara
zu zara
zuek zarete
haiek dira

Lanbideak / ofizioak 33. or.

-ARI
laborari
mekanikari
informatikari
gidari
idazkari
sukaldari

-(TZA-I)LE
irakasle
ikasle
suhiltzaile
ile-apaintzaile
arrantzale

-ZAIN
herrizain
baratzezain
artzain
haurtzain
erizain

-GIN / -KIN
okin
harakin
iturgin
hargin

Eragiketak 34. or.

batuketa

22
gehi + 6
berdin = 28

kenketa

51
ken - 23
berdin = 28

biderketa

15
bider x 5
berdin = 75

zatiketa

15
zati ÷ 3
berdin = 5

UKAN aditza 35. or.

	ing.	pl.
nik	dit	ditut
hik	duk/n	dituk/n
hark	du	ditu
guk	dugu	ditugu
zuek	duzu	dituzu
haiek	duzue	dituzue
	dute	dituzte

* Gizon-ak
NORK

bizarr-a
ZER

ba-du.
ADITZA

* Baieztapena markatzeko, aurrizki bat erabiltzen da: BA-
Adib.: Gakoa badu.

* Partitiboa erabiltzen da galderetan eta ezezko
ihardespentetan: -(r)IK
Adib.: Autorik baduzu? Ez, ez dut autorik.
Avez-vous une voiture? Non, je n'ai pas de voiture.

319

UKAN aditza 36. or.

NORK		ZER / NOR		
Izen arruntak	Izen bereziak	arroltzeak	zakua	telebista*
zaldi	Mirentxu	aurpegia	lana	neska*
buztan	Unai	euritakoa	dirua	anaia*
gatu	Eneka	atea	semea	arreb <u>a</u> *
gizon		marra*	alaba*	ahizpa*
emazte		begi-lagunak*	etxea	ordularia
oilo	Tintin	bizarra	pazientzia*	bolaluma
auto	Mikel			papera
neska*				
mutiko				
ikasle				
irakasle				

sing.: (A)K
 pl.: EK

* "a" ez da artikulua eta NORK kasuan:
 sing. → neskaK
 pl. → neskek

3. Noren liburua da?

Adjektiboak 48. or.

handia
zaharra
dotorea
akitua

ttipia
lasaia
zaintsua
gisakoa

gaztea
alaia

Ni handia naiz.
Zu ttipia zara.
Hura gaztea da.
Haiek aberatsak dira.

Gizon handia da.
Gizon itsusi eta handia da.

Graduazioa 50. or.

batere / oso / arras / biziki
Orhi mendia gora da, eta Everest mendia biziki gora da.

Baiezko eta ezezko erranaldiak 53. or.

Baiezko forma:
Ni aberatsa **naiz**.
Ni biziki aberatsa **naiz**.

Ezezko forma:
Ni **EZ** naiz aberatsa.
Ni **EZ** naiz batere aberatsa.

NOREN kasua 54. or.

• Izena bokal batez bukatzean: **-REN**.
Leire**REN** bolaluma da.
Leire**REN** bolalumak dira.

• Izena kontsonante batez bukatzean: **-EN**.
Beñat**EN** liburua da.
Beñat**EN** liburuak dira.

4. Hau da nire familia.

Erakusleak 62. or.

Zer / Nor (da)?
hau: hurbil (proche)
hori: arteko (intermédiaire)
hura: urrun (éloigné)
Gizon hau Jon da.

Zerk / Nork (du)?
honek: hurbil (proche)
horrek: arteko (intermédiaire)
hark: urrun (éloigné)
Emazte horrek zakua badu.

Zer / Nor (dira)?
haiek: hurbil (proche)
horiek: arteko (intermédiaire)
haiek: urrun (éloigné)
Bi pertsona haiek Jon eta Maria dira.
Bi pertsona haiek buruan kapela badute.

Norena? 64. or.

Izen bereziak

Izen arruntak

Izenordainak

Xanena
Edurnerena

harakinarena (sing.) / harakinena (pl.)
kinearena (sing.) / kineena (pl.)

ni → nire
zu → zure
hura → harena

gu → gure
zuek → zuena
haiek → haiena

Kokaguneak 66. or.

gainean
ezkerrean
eskuinean
aitzinean
gibelean

azpian
barnean
arteak ≠ erdian

ondoan

Erranaldia nola egin:

- Erreferentzia (kutxa) singularrean:
Gatua kutxaren ezkerrean da.
- Erreferentzia (kutxa) pluralean:
Gatua (2) kutxen ezkerrean da.

Familia-loturak 67. or.

Izatez:
emazte
neska

gizon
mutiko

Ardatz bertikala

ama aita
alaba seme

amatxi
arrahaur
arralaba
alabaso

izeba
ttantta

aita
seme

aitatxi
biloba
arraseme
semeso

osaba
otto

iloba

Zer?

burasoak / aita-amak
haurrak / seme-alabak

burasoen burasoak

haurren haurrak

burasoen haurrideak edo
haien senar edo emazteak

burasoen haurrideen edo haien
senar-emazteen haurrak

Ardatz horizontala

senar-emazteak

mutikoak: **anaiak**

mutiko → neska: **arreba**

neskak: **ahizpak**

neska → mutikoa: **anaia**
neba

burasoen haurren haurrak: **kusiak**

Aginte perpausak 71. or.

Baiezko forma:

Zu ... zaitetz!

Zuek ... zaitetzte!

- Xan! Jar zaitetz (zu)!

- Lola eta Piarres! Zuti zaitetzte (zuek)!

Zuk ...-a ... ezazu!

Zuek ...-a ... ezazue!

- Xan! Liburua har ezazu (zuk)!

- Lola eta Piarres! Kasu eman
ezazue (zuek)!

Zuk ...-ak ... itzazu!

Zuek ...-ak ... itzazue!

- Xan! Liburuak har itzazu (zuk)!

- Lola eta Piarres! CDak eman
itzazue (zuek)!

Ezezko forma:

Zu ... EZ zaitetz...!

Zuek ... EZ zaitetzte...!

- Xan! EZ zaitetz jar (zu)!

- Zuek! EZ zaitetzte zuti (zuek)!

Zuk EZ ezazu ...-a ...!

Zuek EZ ezazue ...-a ...!

- Xan! EZ ezazu liburua har (zuk)!

- Zuek! EZ ezazue liburua har (zuek)!

Zuk EZ itzazu ...-ak ...!

Zuek EZ itzazue ...-ak ...!

- Xan! EZ itzazu liburuak har (zuk)!

- Zuek! EZ itzazue liburuak har (zuek)!

Kasu!

kantatu → kanta ezazu!

ikusi → ikus ezazu!

egin → egin ezazu!

jarri → jar zaitetz!

isildu → isil zaitetz!

Aditz batzuen kasuan:

Zuek tinka ZAITEZTE. ≠ Eskua tinka EZAZUE.

Zu pausa ZAITEZ. ≠ Zuk liburu hauek pausa ITZAZU.

Ohar bat:

ZOAZ = joan zaitetz

ZATOZ = etor zaitetz

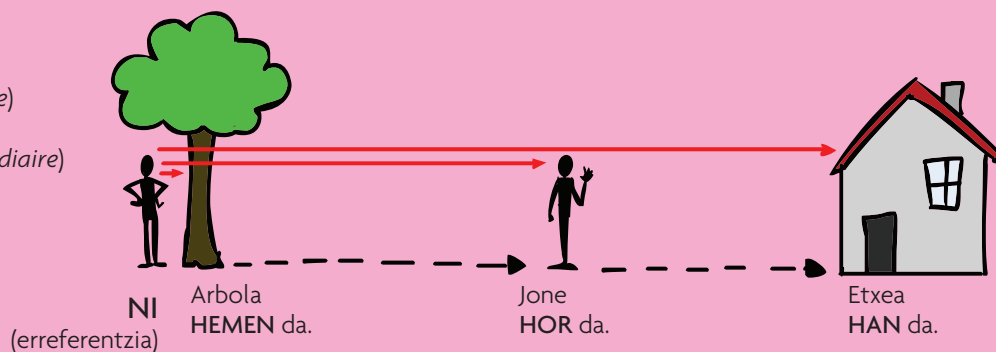
6. Etxea, etxe goxoa!

Non? 98. or.

hemen: hurbil (*proche*)

hor: artekoa (*intermédiaire*)

han: urrun (*éloigné*)

Etxeko tresnak eta gelak 101. or.

Etxeko tresneria:

-gailu / -kailu (tresna):
berogailu
ikuzgailu / garbigailu
hozkailu
irratigailu
ordenagailu
igogailu

-tegi / -degi:
apalategi
sutegi
baxerategi
liburutegi
diskotegi

Beste:
su bainuontzi
mahai telebista
kadira telefono
besaulki labexka
kanape labe
bulego ostatu
xurrutegi bulego
armairu
hi-fi kate
ohe
komunak
dutxa
konketa

Etxeko gelak:

-gela:
egongela sukalde
jangela ganbera
logela garaje
bainugela komunak
bulego bulego
soto
etxe-behere
(lehen, bigarren) estai / solairu
ganer / sabai / selauru
...

NON kasua 103. or.

Izen arruntak...

singularrean

pluralean

bokalez
bukatzean:

-(A)N gehitzen da
Non da ohea?
Ohea ganberaN da.

-ETAN gehitzen da.
Non dira haurrak?
Haurrak etxeETAN dira.

Non da liburua?
Liburua liburutegiAN da.

Non dira jantziak?
Jantziak armairuETAN dira.

kontsonantez
bukatzean:

-(R)EAN gehitzen da.
Non da etxea?
Etxea arbolaren ezkerREAN da.
Non da saltegia?
Saltegia karrikaren eskuinEAN da.

-(R)ETAN gehitzen da.
Non dira mendizaleak?
Mendizaleak mendi-tontorRETAN dira.
Non dira bulegoak?
Bulegoak eraikinETAN dira.

Izen bereziak...

bokalez
bukatzean:

-N gehitzen da.
Non da Eihartzea kultura-etxea?
Eihartzea kultura-etxea HazparneN da.

kontsonantez
bukatzean:

-(R)EN gehitzen da.
Non da gaztelua?
Gaztelua AmaiurREN da.
Non da Big Ben?
Big Ben LondresEN da.

Tokiak eta kokaguneak 105. or.

Tokiak (non):

kanpoan
ezkerrean
eskuinean
gainean
beherean
azpian
hemen berean

Kokaguneak:

pasabidearen eskuin(ald)ean
gure aitzinean (= parean)
ate honen beste aldean
bien artean

Etxearen deskribapena 106. or.

Maila-aditzondoak (+ adjektiboa):

oso (+ handia)
biziki
franko / aski
batere (ez)

Graduatzaileak:

sinple-sinplea
ttipi-ttipia
merke-merkea

Etxebizitzak:

etxea
apartamentua
bizitegia / bizitokia
etxebizitza
egoitza
eraikina

Eremua:

x m²: x metro karratu

Iritzia:

oso kario / garesti da!

7. Hiri horretan bizi naiz.

Erakusleak 120. or.

NON

hau → honetan
hori → horretan
hura → hartan

NON

hauek → hauetan
horiek → horietan
haiek → haietan

Ardia **pentze** honetan da.
Ardiak **pentze** hauetan dira.

Etxe horretan Txomin bizi da.
Etxe horietan Txomin eta Mikel bizi dira.

Aditzak eta antonimoak 121. or.

Antonimoak

joan - etorri
hartu - utzi
eraman - ekarri
sartu - atera
irri egin - negar egin
erosi - saldu

Aditzak eta haien bukaerak (gehienak):

-i:	-tu / -du:	-n:
ikusi	margotu	baxerak egin
ikasi	moztu	irri egin
idatzi	aurkitu	
irakurri	bazkaldu	

Aditzaren aspektua 123. or.

Goizean → Maddik kafea edan du.	Peiok bixkotxa egin du.	Irenek autobusa hartu_ du.
Egunero → Maddik kafea edaten du.	Peiok bixkotxa egiten du.	Irenek autobusa hartzen du.
Orain → Maddi kafea edaten ari da.	Peio bixkotxa egiten ari da.	Irene autobusa hartzen ari da.
Gero → Maddik kafea edanen du.	Peiok bixkotxa egingen du.	Irenek autobusa hartuko du.

Erran-moldeak 125. or.

Eskerrak emateko:
milesker
eskerrik anitz
eskerrik asko
mila esker

Eskerrei erantzuteko:
deusetaz
ez da zeren
ez horregatik

Argibideak emateko:
hurbil da
ez da biziki urrun
hemendik ez urrun
urrunago
karrika honetan segi aitzina
karrika horretan aurkituko duzu

8. Nora joan?

NAHI eta BEHAR aditzak 134. or.

Zer nahi duzu? Zer egin nahi duzu?

Oporrak nahi ditut.
Mendian ibili nahi duzu.

Besta egin nahi du?

Kantatu **NAHI** dut.
Joan / ibili **NAHI** dut.

Zer behar duzu? Zer egin behar duzu?

Oporrak behar ditut.
Mendiko zapatak (erosi) behar dituzu.

Herri Urratsera joan behar du / da!

Kantatu **BEHAR** dut.
Joan / ibili **BEHAR** naiz.

324

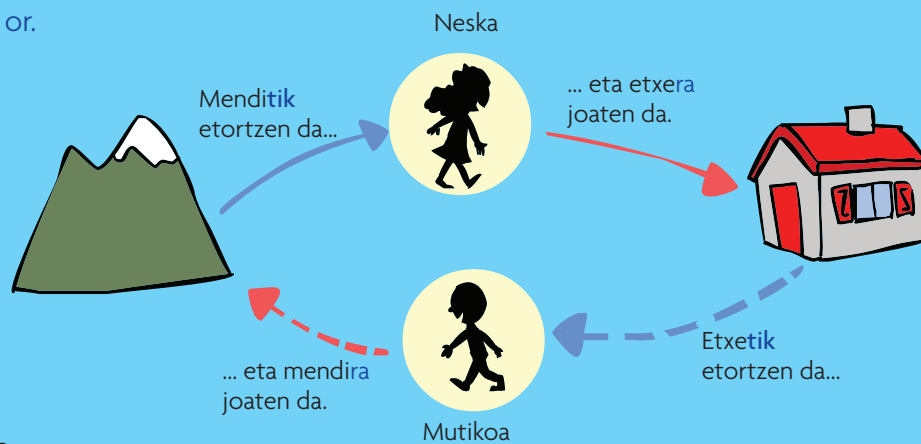
Nondik nora? 136. or.

Nora

- RA helburua da:
- Etxera joan da (helburua).
- Zatoz **hona** (helburua)!
- Egutero Baionara joaten da.

Nondik

- TIK abiapuntua da:
- Etxetik etorri da (abiapuntua).
- Zoaz **hemendik**!
- Egutero Baionatik etortzen da.

*Neska menditik etortzen da eta etxera joaten da.
Mutikoa etxetik etortzen da eta mendira joaten da.*

Nondik nora? 137. or.

Nora?

Singularrean:

Izena bokal batez bukatzen da: **-RA**
 - Izen arrunta: Xan etxera joan da.
 - Izen berezia: Jone Baionara joan da.

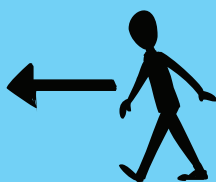
Izena kontsonante batez bukatzen da: **-ERA**

- Izen arrunta: Xan lanera joan da.
 - Izen berezia: Jone Nepalera joan da.

Pluralean:

Izena bokal batez bukatzen da: **-ETARA**
 - Xan etxeetara joan da (izen arrunta)

Izena kontsonante batez bukatzen da: **-(r)ETARA**
 - Xan biltzarretara joan da (izen arrunta -> "r" bikoiztu)

Nondik?

Singularrean:

Izena bokal batez bukatzen da: **-TIK**
 - Izen arrunta: Xan etxetik etorri da.
 - Izen berezia: Jone Baionatik etorri da.

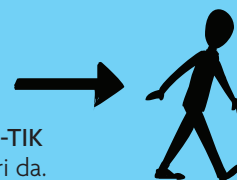
Izena kontsonante batez bukatzen da: **-ETIK**

- Izen arrunta: Xan lanetik etorri da.
 - Izen berezia: Jone Nepaletik etorri da.

Pluralean:

Izena bokal batez bukatzen da: **-ETATIK**
 - Xan etxeetatik etorri da (izen arrunta).

Izena kontsonante batez bukatzen da: **-(r)ETATIK**
 - Xan biltzarretatik etorri da (izen arrunta -> "r" bikoiztu).

	Izena bokalez bukatzean...		Izena kontsonantez bukatzean...	
	singularrean	pluralean	singularrean	pluralean
NORA	mendiRA	mendiETARA	lanERA	haranETARA
NONDIK	mendiTIK	mendiETATIK	lanETIK	haranETATIK

	Hau		Hori		Hura	
	singularrean	pluralean	singularrean	pluralean	singularrean	pluralean
NORA	honetara	hauetara	horretara	horietara	hartara	haietara
NONDIK	honetatik	hauetatik	horretatik	horietatik	hartatik	haietatik

	Hemen	Hor	Han
	NORA	hona	horra
NONDIK	hemendik	hortik	handik

Aditzaren aspektua 143. or

1/ Usaiako orainaldia (ekintza errepikatzen da):

Noiz? *Egunero, gauero, urtero, aste guzietz, etab.*

Adibidez: Egunero lagunekin kanta**TZEN** dut, lagunak ikus**TEN** ditut, lan egi**TEN** dut.

2/ Berehalako orainaldia (memento berean egiten dut eta kontatzen):

Noiz? *Orain, memento honetan, etab.*

Adibidez: Orain lagunekin kanta**TZEN** ari naiz, antzerkia ikus**TEN** ari, lan egi**TEN** ari naiz.

3/ Ekintza orainalditik hurbil da, baina bukatua:

Noiz? *Atzo, goizean, joan den astean, etab.*

Adibidez: Atzo lagunekin kanta**TU** **dut**, lagunak ikusi **ditut**, lan egi**N** **dut**.

Oharra: aditz-laguntzailea (naiz/dut) orainaldian erabiltzen da denbora guti pasa delako gertakariaren eta kontaktaren artean.

4/ Geroaldia (ez da oraino gertatu):

Noiz? *Gero, bihar, heldu den / datorren astean, etab.*

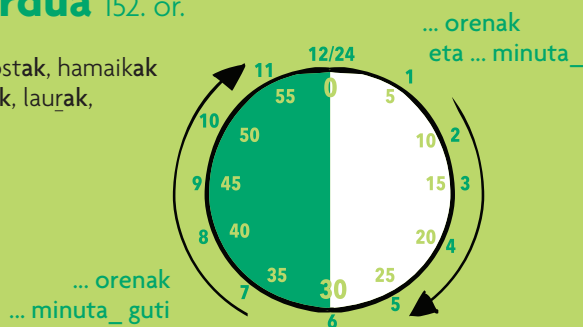
Adibidez: Bihar lagunekin kantatu**KO** dut, lagunak ikusi**KO** ditut, lan egin**EN** dut.

9. Denboraren menpe presaka gabiltza.

Tenorea / ordua 152. or.

- Orenak: bi orenak, bostak, hamaikak
- Salbu: oren bata, hirurak, laurak,
 - 12:00 = eguerdi
 - 24:00 = gauerdia

Minutuak: 05, 10, 25
 15 / 45 = laurden (1/4)
 30 = erdi (1/2)

Tenorea adieraz:

09:05 = goizeko bederatzia eta bost
 14:40 = arratsaldeko hirurak hogeia guti
 22:50 = gaueko hamaikak hamar guti

08:15 = goizeko zortziak eta laurden
 13:45 = arratsaldeko biak laurden guti
 15:30 = arratsaldeko hiru eta erdiak

00:30 = gauerdia eta erdi

14:20 = arratsaldeko biak eta hogeia dira.
 Baina 20:50 = gaueko bederatzia hamar guti (dira).

Zer tenoretan da hau / hori / hura ? 155. or.

Hemen ez dugu tenorea ematen, baina gertakari baten tenorea.

Adibidez: Zer tenoretan da filma? Gaueko zortzi eta erdietan (20:30ean) da filma.

Zer tenoretan da...?

- 09:05 = goizeko bederatzia eta bostean
- 14:40 = arratsaldeko hirurak hogeia gutitan
- 22:50 = gaueko hamaikak hamar gutitan
- 08:15 = goizeko zortziak eta laurdenetan
- 12:45 = arratsaldeko oren bata laurden gutitan
- 00:30 = gauerdia eta erdietan
- 13:00 = arratsaldeko oren batean

	tenoreak / orduak	+	minutuak
14:10	→ arratsaldeko biak	eta	hamarrean
16:00	→ arratsaldeko laurten		----
12:00	→ eguerditan		----
24:00	→ gauerditan		----
08:15	→ goizeko zortziak	eta	laurdenetan
16:20	→ arratsaldeko laurak	eta	hogeian
11:30	→ goizeko hamaika	eta	erdietan

Data 157. or.

Egunak

- astelehen, astearte, asteazken, ostegun, ostiral → **astegunak**
- larunbat, igande → **asteburua**

Hilabeteak

- Negua**: urtarril, otsail, martxo
- Udaberria**: apiril, maiatz, ekain
- Uda**: uztail, agorri / abuztu, irail
- Udazkena**: urri, azaro, abendu

Data euskaraz adierazten dut:

2012ko uztailaren 7an, larunbatarekin
 2015eko martxoaren 21ean, ostiralarekin

Gertakari motak 161. or.

ekitaldi	kontzertu	zinemaldi	mintzaldi
antzerki	kantaldi	ibilaldi	ikastaro / ikastaldi
emanaldi	besta / jai(aldi)	manifestaldi	ikusgarri

13. Niri txokolatea gustatzen zait.

NORI kasua 216. or.

HONI / HORRI / HARI } gauza bat hori

gustatzen { ZAIT
ZAIZU
ZAI O

HONI / HORRI / HARI } gauzak horiek

gustatzen { ZAIZKIT
ZAIZKIZU
ZAIZKIO

Baiezko forma:

- sing.: Film hau gustatzen zait.
- pl.: Taloak gustatzen zaizkit.

Ezezko forma:

- sing.: Film hau ez zait gustatzen.
- pl.: Taloak ez zaizkit gustatzen.

NORI kasua 218. or.

Izen bereziak:

- Xan + NORI = Xani
- Jone + NORI = Joneri

Izen arruntak:

- sing.: okin + NORI = okinari / ikasle + NORI = ikasleari
- pl.: okin + NORI = okinei / ikasle + NORI = ikasleei

Izenordain erakusleak:

- sing.: honi / horri / hari
- pl.: hauei / horiei / haiei

Graduazioa 220. or.

Zenbat: batere ez guti pixka bat/doi bat biziki / anitz / asko / izigarri / arras / ikaragarri
 0 —————→ Dena
 Noiz: nehoiz / inoiz ez gutitan batzuetan maiz / askotan / ardura / usu / anitzetan beti

Helburua 221. or.

-T(Z)EKO: hitz edo erranaldi baten helburua, funtzioa ematen du:

«Ganibeta ogia mozteko da».

«Korrika egiten dugu AEK laguntzeko».

* -i,-u aditzak (irakurri, kantatu): irakurtzeko / kantatzeko

* -si,-zi,-n aditzak (ikasi, ikuzi, egin): ikasteko / ikuzteko / egiteko

14. Nire autoa salgai da.

Norentzat 232. or.

Izen arruntak:

singularrean: -arentzat
semearentzat
alabarentzat*
gizonarentzat

pluralean: -entzat
semeentzat**
alabentzat***
gizonentzat

Izen bereziak:

bokal batez bukatzean: → -rentzat
Maiterentzat

kontsonante batez bukatzean: → -entzat
Mirententzat
Aitorrententzat
(-r + deklinabidea > rr)

Izenordainak

nirentzat
hirentzat
harentzat
gurentzat
zurentzat
zuentzat
haientzat

* -a + a > -a
** e + e > ee
*** a + e > e

16. Erosketak

Saltegiak 256. or.

Saltegiak izendatzeko, saltzen duen produktuaren izenari -TEGI / -DEGI ezartzen diogu bukaeran:

ezantza → ezantzategi

arrain → arrandegi

edo «saltegia» / «denda» hitza erabiltzen da: janari-saltegia, liburu-saltegia, etab.

17. Merkealdiak

Gehiegitasuna 268. or.

Gehiegitasuna adierazteko, -EGI atzikia erabiltzen da:

- ilun → Jantzi hau ez zait gustatzen: ilunegi da.

- hertsi → Galtza hauek ez ditut soinean ematen ahal: hertsiegi dira.

Prezioa adierazteko 270. or.

- Zenbat balio dute biperrek? Hiru eusko / euro balio dute.

- Zenbatetan dira biperrak? Zer preziotan dira biperrak? Hiru eurotan / euskotan dira.

Iritzi baten galdegiteko edo emateko:

- Zer iruditzen zaizu? Trikota biziki polita iruditzen zait.

Iritzia adierazteko 271. or.

Gehienik maite duguna adierazteko, **nahiago** ... **baino** egitura erabiltzen da bi ekintza edo bi gauza konparatuz:

- Zuk itsasoa **nahiago** duzu mendia **baino**.
- Nik irakurtzea **nahiago** dut telebistari begiratzea **baino**.
- Irakasleak **nahiago** du ipuina zuk irakurtzea nik **baino**.

18. On dagizula!

Kantitatea adierazteko 279. or.

Kantitatea adierazteko:

- Kilo bat sagar, bi kilo eta erdi aratxeki
- Pinta bat arno, hogeitazentilitro ozpin, ron xorta bat
- Pasta pakete bat, ahurtara bat irris, bi irin pakete

Denborazko erranaldiak 284. or.

Lehenago	Memento berean	Geroago
BAINO LEHEN AITZIN	ARTEAN -TZEAN -TEAN	ETA GERO ONDOTIK ONDOREN / ONDOAN
Kozinatu aitzin, mantala janzen dut.	Janaria prestatzean, irratia entzuten dut.	Bazkaldu ondoren, sukaldea garbitzen dut.

19. Osagarri on!

Aholkuak, azalpenak 293. or.

- Osagarri ona ukan nahi **baldin** baduzu, sanoki jan **behar** duzu.
- Barazki gehiago janez, argaltzen **ahalko** zara.
- Zerealak jaten **baldin** badituzu, proteinak hartuko dituzu.
- Kaltzio anitz ukaiteko, egunero hiru esneki **har itzazu**.
- Egoki da egunero kirola egitea.
- Ura edatea **garrantzitsua** da.
- Urdeki guti jatea **hobe** da.

Zergatik? 296. or.

ni naiz → naizelako	nik dut → dudalako	nik ditut → ditudalako
hura da → delako	hark du → duelako	hark ditu → dituelako
gu gara → garelako	guk dugu → dugulako	guk ditugu → ditugulako
zu zara → zarelako	zuk duzu → duzulako	zuk dituzu → dituzulako
zuek zarete → zaretelako	zuek duzue → duzuelako	zuek dituzue → dituzuelako
haiek dira → direlako	haiek dute → dutelako	haiek dituzte → dituztelako

Etxea garbitu behar dugu zikina **delako**.

Supermerkatura joanen gara erosketak egin behar **ditugulako**.

Atxikazu gogoan

Laburbilduma taulak

1. Eguneroko bizia

Aditzondoak 17. or.

...-ero:
 astelehenero = astelehen guzietz
 asteartero = astearte guzietz
 egunero = egun guzietz

Aditzondoak 17. or

Testuan, denborazko aditzondo batzuk agertzen dira, hala nola *usaian*, *gehienetan*, *beti...*
 Denborazko aditzondoekin, aditzak **-T(Z)EN** aspektua hartzen du: ekintza ez da bukatua.

Atzo	Beti, usu, noiztenka	Orain	Bihar
kantatu dut irakurri dut ikasi dut jan dut	kantatzen dut irakurtzen dut ikasten dut jaten dut	kantatzen ari naiz irakurtzen ari naiz ikasten ari naiz jaten ari naiz	kantatuko dut irakurriko dut ikasiko dut janen dut

Ekintza ez delarik bukatua:
 - **Usu** zinemara joaten naiz.
 - **Gehienetan** 7etan jaikitzen naiz.
 - **Noiztenka** etzanaldia egiten dut.

Ekintza bukatua delarik, aldiz:
 - **Atzo** liburua irakurri dut.
 - **Goiz honetan** 7etan jaiki naiz.
 - **Gaur** etzanaldia egin dut.

272

2. Goazen Zuberoara!

Joan aditza 26. or.

- **Joan aditza**: aditz horrek berekin ekartzen ditu bai **abiapuntua** (nondik?), bai **helmuga** (nora?).
 (Ikus *Ikasbide 1* liburukiaren 135. orrialdea: "Egunero joaten naiz etxetik lanera".)
- **Xedea** ere azaltzen da: helmuga horretan zer egingen den.
 Adibidez: Egunero joaten naiz etxetik (nondik) lanera (nora) ogi egitera (zer egitera - xedea).
 Adibidez:
 - **singularrean**: "... bazkaria prestatzera joaten naiz"
 - **pluralean**: "... oñoñak erostera joaten naiz"

Aditzaren bukaera: -n, soinu txistukariak
 egiN → egiTEN → egiTERA
 ikasI → ikasTEN → ikasTERA

Beste aditzak:
 kantaTU → kantaTZEN → kantaTZERA
 maitaTU → maitaTZEN → maitaTZERA

Norekin kasua 33. or.

NOREKIN kasua

Izen arruntak	Izen bereziak	Izenordainak	Erakusleak
Izena singularrean : -arekin Adibidez: medikuarekin	Izena bokal batez bukatzean: -rekin Adibidez: Patxirekin, Martinerekin	nirekin hirekin harekin	honekin horrekin harekin
Izena pluralean : -ekin Adibidez: medikuekin <small>└ pluralaren marka</small>	Izena kontsonante batez bukatzean: -ekin Adibidez: Maialenekin, Jean-Michelekin <small>└ loturazko marka</small>	zurekin zuekin haiekin	hauekin horiekin haiekin
Norekin da Manex? - sing.: Bere lagunarekin da. - pl.: Bere lagunekin da.	Norekin da Manex? Elenarekin eta Maialenekin da.		

3. Tahititik...

Zertako 40. or.

-T(Z)EKO: hitz edo erranaldi baten helburua (funtzioa) ematen du (*ikus Ikasbide 1 liburukiaren 221. or.*)

Adibidez:

Zertako da AEK? AEK euskara ikasTEKO da.

Bihotza zertako da? Bihotza maitaTZEKO da.

Aditzaren bukaera: -n, soinu txistukariak

Beste aditzak:

egiN → egiTEN → egiTEKO
ikasI → ikasTEN → ikasTEKO

kantaTU → kantaTZEN → kantaTZEKO
maitaTU → maitaTZEN → maitaTZEKO

Gorputz-sentzazioak 41. or.

Nola sentitzen zara orain?

- Izenlagunak: erne, gose, egarri, bero, hotz, sukardun naiz.
- Izen arruntak + aditza: sukarra ukan, adibidez: "sukarra badut".
- Izen arruntak + "-gale" atzizkia: pixagale (pixile), kakagale (kakegile), logale naiz.
- Aditzak + a: nekatua, akitua, asega naiz.

Formulak 42. or.

Lagunarteko gutunak hasteko:

- Iep, Kattalin/Pantzo! Nola zara?
- Agur aspaldikoa, ontsa/ongi (zara)?

Lagunarteko gutunak bukatzeko:

- Adiorik ez/Besterik gabe, muxu handi bat.
- Goraintziak familiari/denei/senarrari/Maiari.

273

JOAN aditz trinkoa 43. or.

Aditz trinkoa:

- hitz batean biltzen da.
- memento batean gertatu edo gertatzen dena adierazten du.
- baiezkotasuna azpimarratzeko, ba- aurrizkia erabiltzen ahal da.

Adibidez, JOAN aditz trinkoa: Gaur ostatura **joaten naiz**. → Gaur ostatura **(ba)noa**.

Egitura: **naiz** (pertsona: ni) + **joan** (aditz-erroa) = **noa** (ni)

(ni)	noa
(hi)	hoa
(hura)	doa
(gu)	goaz
(zu)	zoaz
(zuek)	zoazte
(haiek)	doaz

4. Oporretan beti goxoago!

Konparaketak (nor) 50. or.

Bi pertsonaren edo bi gauzaren arteko nolakotasunaren konparaketa (handi, ttipi, gazte, zahar...) adierazteko, egitura hau erabiltzen da:

A + B + BAINO ...-ago (a) da.

Adibidez:

- Astrid Xan **baino** handiagoa da.
- Deabrua aingerua **baino** gaiztoagoa da.

Konparaketak (zer) 51. or.

Bi pertsonaren edo bi gauzaren arteko zenbatasuna konparatzeko, egitura hau erabiltzen da, **gehiago** eta **gutiago** zenbatzaileen laguntzaz:

A + B + BAINO ... GEHIAGO

A + B + BAINO ... GUTIAGO

- Gizonak eskaleak baino diru **gehiago** du.

- Eskaleak gizonak baino diru **gutiago** du.

Instrumentala 53. or.

Mugitzeko modua azaltzeko: -(E)Z deklinabideak erabiltzen da.

Izena bokal batez bukatzean: zaldiZ, bizikletaZ, barkuZ, traktoreZ...

Izena kontsonante batez bukatzean: oinEZ, trenEZ, autobusEZ...

NOR-NORI 54. or.

NOR-NORI: "Irakaslea oldartu da", baina "Irakaslea ikasleari oldartu zaio."

NOR-NORI singularrean

NOR-NORI pluralean:

Irakaslea oldartu	ZAI	T	niri	Irakasleak oldartu	ZAIZKI	T	niri
	ZAI	K	hiri		ZAIZKI	K	hiri
	ZAI	O	hari		ZAIZKI	O	hari
	ZAI	GU	guri		ZAIZKI	GU	guri
	ZAI	ZU	zuri		ZAIZKI	ZU	zuri
	ZAI	ZUE	zuei		ZAIZKI	ZUE	zuei
	ZAI	E	haiei		ZAIZKI	E	haiei

6. Hondarkinak birzikla ditzagun!

Zerezkoa 80. or.

Zerbait zerezkoa den errateko -(E)ZKOA(K) atzizkia gehitzen da. Adibidez:

- Izena kontsonante batez bukatzean: Tapa metalezkoa da.

- Izena bokal batez bukatzean: Baloiak plastikozkoak dira.

- 'a' itsatsia duten izenak: Leioa berinazkoa da.

7. Gaztetzeko arauak

Perpaus osagarriak 93. or.

Agindua
Bihar tenorez jin zaitez! → Bihar tenorez jiteko erran digu.
Nire autoa har ezazu! → Bere autoa hartzeko galdegin dit.

Adibide batzuk:

- joan → joaateko
- ikasi → ikasiteko
- irakurri → irakurriteko
- ireki → irekiteko

Zergatik? 94. or.

- aditz-laguntzailea + -(E)LAKO(TZ): **naizelako(tz) / dudalako(tz) / ditugulako(tz)**
- BAI(T) + aditz-laguntzailea: **bainaiz, baitut, baitzara...**
- ZEREN ETA... + BAI(T): "Ez da gehiago etortzen **zeren eta** urrun bizi **baita**."

* Kasu:

t + n = n bainaiz, bainintzen
t + g = k baikara, baikoaz

t + d = t baita, baitut, baitira
t + z = tz baitzara, baitzaizu

8. Usteak erdi ustel?

Zehar estiloa 103. or.

Orain arte **estilo zuzena** landu dugu: "Hau txoria da; uste dut".

Estilo zuzenetik zehar-estilora pasatzeko: "Nik uste dut hau txoria **da**ELA".

naiz → naizELA
haiz → haizELA
da → daELA
gara → garaELA
zara → zaraELA
zarete → zareteLA
dira → diraELA

dut → du+DALA
dun/k → duk/nALA
du → duELA
dugu → duguLA
duzu → duzuLA
duzue → duzueLA
dute → duteLA

Konparaketak 104. or.

Bi pertsonaren edo bi gauzaren arteko nolakotasuna konparatzeko (handi, ttipi, gazte, zahar...), egitura hau erabiltzen da:

A + B + BAINO ...-ago (a) da

Beraz:

- Ama semea baino handiagoa da.
- Rolls Royceak 2 zaldiko autoak baino karioagoak dira.

Konparaketak 105. or.

Bi pertsonaren edo bi gauzaren arteko zenbatasuna konparatzeko, egitura hau erabiltzen da, gehiago eta gutiago zenbatzaileen laguntzaz:

A + B + BAINO ... GEHIAGO
A + B + BAINO ... GUTIAGO

A GEHIAGO ... B BAINO edo B BAINO ... A GEHIAGO
A GUTIAGO ... B BAINO edo B BAINO ... A GUTIAGO

- Nik zuek baino ur gehiago edaten dut.
- Zuk nik baino txokolate gutiago jaten duzu.

- Karrikan auto gehiago bada bizikleta baino.
- Karrikan bizikleta baino auto gehiago bada.
- Ikasgelan kadira gutiago bada mahai baino.
- Ikasgelan mahai baino kadira gutiago bada.

Oharra: "baino" eta "gutiago" aitzin ezartzen den izena mugagabea da (auto_, mahai_).

Batzuetan -a hori ez da determinatzailea, beraz, atxiki behar da, hala nola kadira, bizikleta, hizkuntza, etab.

Adibidez: Nire ikasgelan mutiko gehiago bada neska_ baino.

9. Ikasgelako araudia

Noiz 121. or.

Denbora mendeko denbora-perpausen bidez adieraz daiteke.

Adibidez: "Haurren xerka joaten naiz eskola bukatzen delarik".

Izan:	Ukan (sing.):	Ukan (pl.):
naizelarik / naizenean	dudalarik / dudanean	ditudalarik / ditudanean
haizelarik / haizenean	dualarik / dunalarik - duanean / dunanean	ditualarik / ditunalarik - dituanean / ditunanean
delarik / denean	duelarik / duenean	dituelarik / dituenean
garelarik / garenean	dugularik / dugunean	ditugularik / ditugunean
zarelarik / zarenean	duzularik / duzunean	dituzularik / dituzunean
zaretelarik / zaretenean	duzuelarik / duzuenean	dituzuelarik / dituzuenean
direlarik / direnean	dutelarik / dutenean	dituztelarik / dituztenean

11. Lanari nik diot mus!

Nominalizazioa 152. or.

ontsa da
aise da
kaltegarri da
zail da

balio du
beharrezkoa da
ezinbestekoa da
baitezpadakoa da

hobe da
debekatua da
goxo da
gustatzen zait
laket zait

euskaraz mintzaTZEA

276

12. Lan-bila

Nominalizazioa 164. or.

"ZERTAN?" galderari erantzuteko -T(Z)EN forma erabili behar da.

Adibidez: "Nik barnetegian sei hilabete IRAGANEN ditut (zertan?) euskara ikasTEN".

egin → egiTEN ikasi → ikasTEN ibili → ibilTEN kantatu → kantaTZEN

Forma hau ondoko aditzekin erabiltzen da (besteak beste):

hasi, bukatu, ikasi, jakin, ari izan, egon, iragan, egin...

Adibidez:

- Hasi naiz etxea eraikiTZEN.
- Bukatu du janaria prestaTZEN.
- Ikasi dut pianoa joTZEN.
- Gau osoa iragan duzu kantaTZEN.

Perpau osagarriak eta zehar galderak 165. or.

Perpau osagarriak	Zehar galderak
BAIEZTAPENA delarik: -(e)LA Estilo zuzenean: Medikuarekin hitzordua hartu duzu . Zehar estiloan: Medikuarekin hitzordua hartu duzu LA erraten du.	GALDERA OSOA delarik (BAI ala EZ) -NETZ Estilo zuzenean: Hitzordua hartu duzu? Zehar estiloan: Hitzordua hartu duzu NETZ galdetzen du.
AGINDUA edo NAHIA delarik: -(Z)EKO Estilo zuzenean: Medikuarekin hitzordua har ezazu! Zehar estiloan: Medikuarekin hitzordua har TZEKO agintzen du.	ZATI-GALDERA (galdetzaileekin: zer, non...) -(e)N Estilo zuzenean: Norekin hartu duzu hitzordua? Zehar estiloan: Hitzordua norekin hartu duzu N galdetzen du.

13. Lan-elkarrizketa

Ahalera 176. or.

Ahalera adierazteko: Aditz-laguntzailea: *EDIN (nor)

NOR

ni	ibili	sartu	joan	naiteke	ETORRI aditza
hi	ibili	sartu	joan	haiteke	- Etorzen ahal naiz. = etor_ naiteke.
hura	ibili	sartu	joan	daiteke	JOAN aditza
gu	ibili	sartu	joan	gaitzke	- Sagarnotegira joaten ahal gara. = joan_ gaitzke.
zu	ibili	sartu	joan	zaitezke	IBILI aditza
zuek	ibili	sartu	joan	zaitezket	- Mendan ibiltzen ahal dira. = ibil_ daitezke.
haiek	ibili	sartu	joan	daitezke	

277

Ahalera 177. or.

Ahalera adierazteko: Aditz-laguntzailea: *EZAN (nor-nork)

NOR-NORK

				singularra	plurala
nik	kantatu	jan	irakurri	dezaket	ditzaket
hik	kantatu	jan	irakurri	dezakek/n	ditzakek/n
hark	kantatu	jan	irakurri	dezake	ditzake
guk	kantatu	jan	irakurri	dezakegu	ditzakegu
zuk	kantatu	jan	irakurri	dezakezu	ditzakezu
zuek	kantatu	jan	irakurri	dezakezue	ditzakezue
haiek	kantatu	jan	irakurri	dezakete	ditzakete

IRAKURRI aditza
 - Liburua irakurtzen ahal dut. = irakur_ dezaket.

JAN aditza
 - Hurrek taloak jaten ahal dituzte. = jan_ ditzakete.

KANTATU aditza
 - Afarian kantatzen AHAL dugu. = kanta_ dezakegu.

EGIN aditza
 - Jokoa egiten ahal duzu. = egin_ dezakezu

14. Curriculumama

NOR/ZER (sing)-NORI-NORK 192. or.

	NORK	NORI	NOR/ZER (karta bat)
- (Nik zuri) <u>izozki bat</u> eman dizut.	nik	zuri	DIZUT
- (Zuk niri) <u>liburu bat</u> eman didazu.		hari	DIOT
- (Nik hari) <u>ipuin bat</u> kontatu diot.	hark	niri	DIT
- (Hark niri) <u>goxoki bat</u> eman dit.		zuri	DIZU
- (Nik zuri) <u>zaflako bat</u> eman dizut.		hari	DIO
- (Zuk niri) <u>lore sorta bat</u> eman didazu.	zuk	niri	DIDAZU
		hari	DIOZU

NOR/ZER (pl.)-NORI-NORK 193. or.

	NORK	NORI	NOR/ZER (karta batzuk)
- (Nik zuri) <u>pilotak</u> eman dizkizut.	nik	zuri	DIZKIZUT
- (Zuk niri) <u>liburuak</u> eman dizkidazu.	hark	hari	DIZKIOT
- (Nik hari) <u>istorioak</u> kontatu dizkiot.		niri	DIZKIT
- (Hark niri) <u>ostikoak</u> eman dizkit.		zuri	DIZKIZU
- (Nik zuri) <u>izozkiak</u> eman dizkizut.	zuk	hari	DIZKIO
- (Zuk niri) <u>goxoki batzuk</u> eman dizkidazu.		niri	DIZKIDAZU
		hari	DIZKIOZU

278

17. Ez naiz trenpuan.

Ahalera 227. or.

*EDIN (NOR)

Ni	naiteke
Hi	haiteke
Hura	daiteke
Gu	gaitezke
Zu	zaitezke
Zuek	zaitezket
Haiek	daitezke

Ahalera adierazteko:

Etortzen **AHAL naiz** = Etor **naiteke**

- Amaia etortzen ahal da
=> Amaia etor_ daiteke

- Ez zara karrikan biluzik ibiltzen ahal.

=> Ez/ezin zaitezke karrikan biluzik ibil_.

*EZAN (NOR-NORK)

	Singularra
Nik	dezakeT
Hik	dezakeK / dezakeN
Hark	dezake
Guk	dezakeGU
Zuk	dezakeZU
Zuek	dezakeZUE
Haiek	dezakeTE

Plurala

Nik	ditzakeT
Hik	ditzakeK / ditzakeN
Hark	ditzake
Guk	ditzakeGU
Zuk	ditzakeZU
Zuek	ditzakeZUE
Haiek	ditzakeTE

- Harria altxatzen **AHAL dugu** = altxa_ **dezakegu**

- Hurrek taloak jaten **AHAL dituzte** = jan_ **ditzaket**

Nahiagotasuna 228. or.

Preferentzia adierazteko NAHIAGO aditz-lokuzioa erabiltzen da, bi pertsona edo bi gauza konparatzen baitira:
* Zuk itsasoa nahiago duzu mendia baino.

Sujetak bere buruarentzat zerbait nahiago duelarik:

- * Ikasleak NAHIAGO DU notak ordenagailuan idaTZI kaierean BAINO.
- * Arantxak NAHIAGO DU orain pausaTU lan egiN BAINO.
- * Pantxok NAHIAGO DU oinez etorri autoz (etorri) BAINO.

Sujetak beste norbaitentzat zerbait nahiago duelarik:

- * Amak NAHIAGO DU Inaki orain pausaTZEA lan egiTEA BAINO.
- * Burasok NAHIAGO DUTE haurrak etxean egoTEA bestara joaTEA BAINO.
- * Anttonek NAHIAGO DU ikasleak antzerkian ariTZEA futbolean (ariTZEA) BAINO.

18. Oraingoan, bai, hobeki naiz.

Iraganaldia 236. or.

Iragana den zerbait kontatzeko IZAN edo UKAN aditz-laguntzaileak iraganaldian jokatzen dira.

IZAN			UKAN (ZER = sing.)			UKAN (ZER = pl.)		
	Orainaldia	Iraganaldia		Orainaldia	Iraganaldia		Orainaldia	Iraganaldia
(ni)	naiz	nintzen	(nik)	dut	nuen		ditut	nituen
(hi)	haiz	hintzen	(hik)	duk / dun	huen		dituk / ditun	hituen
(hura)	da	zen	(hark)	du	zuen		ditu	zituen
(gu)	gara	ginen	(guk)	dugu	genuen		ditugu	genituen
(zu)	zara	zinen	(zuk)	duzu	zenuen		dituzu	zenituen
(zuek)	zarete	zineten	(zuek)	duzue	zenuten		dituzue	zenituzten
(haiek)	dira	ziren	(haiek)	dute	zuten		dituzte	zituzten

279

NOR-NORI-NORK 240. or.

Aditz iragankor (*fr. transitif*) batzuek, erran nahi baitu gramatika-objektua behar dutenak, "objektuaren hartzailea" ukan dezakete. Orduan aditz-laguntzaileak "NORI" marka ere hartuko du (*EDUN aditz-laguntzailea):

NOR/ZER singularrean-NORI-NORK:

NIK lagunari liburu bat eman DIOT.
NORK NORI NOR/ZER

NOR/ZER pluralean-NORI-NORK:

NIK lagunari liburuak eman DIZKIOT.
NORK NORI NOR/ZER

NOR/ZER (singularra)-NORI-NORK

NORI NORK	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		diat/dinat	diot		dizut	dizuet	diet
Hik	didak/didan		diok/dion	diguk/digun			diek/dien
Hark	dit	dik/din	dio	digu	dizu	dizue	die
Guk		diagu /dinagu	diogu		dizugu	dizuegu	diegu
Zuk	didazu		diozu	diguzu			diezu
Zuek	didazue		diozue	diguzue			diezue
Haiek	didate	diate/dinate	diote	digute	dizute	dizuete	diete

NOR-NORI-NORK 240. or.

NOR/ZER (plurala)-NORI-NORK

NOR \ NORI	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		dizkiat dizkinat	dizkiot		dizkizut	dizkizuet	dizkiet
Hik	dizkidak dizkidan		dizkiok dizkion	dizkiguk dizkigun			dizkiek dizkien
Hark	dizkit	dizkik dizkin	dizkio	dizkigu	dizkizu	dizkizue	dizkie
Guk		dizkiagu dizkinagu	dizkiogu		dizkizugu	dizkizuegu	dizkiegu
Zuk	dizkidazu		dizkiozu	dizkiguzu			dizkiezu
Zuek	dizkidazue		dizkiozue	dizkiguzue			dizkiezue
Haiek	dizkidate	dizkiate dizkinate	dizkiote	dizkigute	dizkizute	dizkizujete	dizkiete

19. Ospitalera joanen naiz.

Baldintza erreala 252. or.

Baldintza erreala delarik, arras posible da gertatzea, eta, beraz, ondorioa ere bai.

Baldintza

Lotoan irabazten baldin badut...

Nire lagunak etortzen baldin badira...

Ondorioa

... behartsuak lagunduko ditut.

... apairu ona egingen dugu.

partizipio ez bukatua (-T(Z)EN) + baldin ba- + orainaldia

geroaldia (-KO edo -EN) + aditz laguntzailea orainaldian

Atxikazu gogoan

Laburbilduma taulak

1. Zatoz gurekin ostatura!

Nori / zeri buruz - Nori / zeri esker 16. or.

ZERI BURUZ (*au sujet de quoi*) = ZERTAZ
 NORI BURUZ (*au sujet de qui*) = NORTAZ

Singularrean: -ari buruz:

* Bestari buruz mintzatu naiz.

* Nire lagunari buruz mintzatu naiz.

Pluralean: -ei buruz:

* Bestei buruz mintzatu naiz.

* Nire lagunei buruz mintzatu naiz.

ZERI ESKER (*grâce à quoi*)

NORI ESKER (*grâce à qui*)

Singularrean: -ari esker:

* GPSari esker zure etxea aurkitu dut.

* Nire lagunari esker zure etxea aurkitu dut.

Pluralean: -ei esker:

* Planoei esker zure etxea aurkitu dut.

* Nire lagunei esker zure etxea aurkitu dut.

Izen bereziekin:

* Kontsonantez amaitzen baldin bada: -i esker/buruz

Joni esker oporretara joan naiz.

* Bokalez amaitzen baldin bada: -ri esker/buruz

Maritxuri esker euskal dantza ikasi dut.

ZERTAZ / NORTAZ erabil daiteke "-ari/-ei buruz"-en baliokide gisa.

* Lehen Mundu Gerlaz mintzatu gara.

* Maiteren lagunaz mintzatu gara.

286

NOR-NORK orainaldian 18. or.

	ni	hi	hura	gu	zu	zuek	haiek
nik		haut	dut		zaitut	zaituztet	ditut
hik	nauk / naun		duk / dun	gaituk / gaitun			dituk / ditun
hark	nau	hau	du	gaitu	zaitu	zaituzte	ditu
guk		haugu	dugu		zaitugu	zaituztegu	ditugu
zuk	nauzu		duzu	gaituzu			dituzu
zuek	nauzue		duzue	gaituzue			dituzue
haiek	naute	haute	dute	gaituzte	zaituzte	zaituztete	dituzte

2. Hurrup eta klik!

Berdintasunezko konparantzak 29. or.

Konparantza horiek bitan banatzen dira:

* Kalitatezkoa (izenlagunak konparatzen dira)

Adib.: Maiana Mirentxu **bezain handia** da.

Graxi ez da Mirentxu **bezain handia**.

* Kantitatezkoa (kopuruak konparatzen dira)

Adib.: Amatzik zuk **bezainbat** gatu du.

Nik ez dut amatzik **bezainbat** gatu¹.

¹Oharra: izenak mugagabeen gelditzen dira.

3. Kalakan

Denbora adierazleak 38. or.

- *Iraganaldikoak:* **barda, atzo, herenegun, joan den astean** / hilabetean / urtean (=iaz) **duela** / orain dela (bost) minutu / oren / egun **lehen, iragan egunean** / astean
- *Geroaldikoak:* **bihar, etzi, etzidamu, gero, ondotik datorren** / heldu den egunean, astean (bost) egunen / urteren **buruan**
- *Maiztasunezkoak:* **egunero, astero, hilabetero, urtero** egun / aste / hilabete / urte **guziez**

Kausa: bait- 41. or.

-(e)lako kasuan bezala, **BAIT-** aurrizkiak "Zergatik" galderari erantzuten dio. Arrazoia ematen du. Adibidez: "Joanes ez da etorri etxen lan anitz **BAITu** (edo du**ELAKO**).

BAI(T)	+ Da, dut, ditut	→	T = BAI <u>T</u> a, BAI <u>T</u> ut, BAI <u>T</u> itut
	+ Gara, goaz	→	K = BAI <u>K</u> ara, BAI <u>K</u> oaz
	+ Zara, zait	→	TZ = BAI <u>TZ</u> ara, BAI <u>TZ</u> en
	+ Naiz, nuen	→	N = BAI <u>N</u> aiz, BAI <u>N</u> uen
	+ Litzateke, luke	→	L = BAI <u>L</u> itzateke, BAI <u>L</u> uke
	+ Haiz, huen	→	H = BAI <u>H</u> aiz, BAI <u>H</u> uen

IZAN (NOR) orainaldian

BAI	naiz (ni)
	haiz (hi)
	ta (hura)
	kara (gu)
	tzara (zu)
	tzarete (zuek)
tira (haiek)	

Gaur etxen egonen naiz...
 ... oporretan bainaiz.
 ... igandea baita.
 ... (gu) greban baikara.
 ... burasoak etxera etorri baitira.

UKAN (NOR sing.-NORK) orain.

BAIT	ut (nik)
	uk/n (hik)
	u (hark)
	ugu (guk)
	uzu (zuek)
	utzue (zuek)
ute (haiek)	

Gaur etxen egonen naiz...
 ... lanik ez baitut.
 ... nagusiak erran baitu.
 ... guk ezin baitugu lanik egin.
 ... sindikatuek erabaki baitute.

UKAN (NOR pl.-NORK) orain.

BAIT	itut (nik)
	ituk/n (hik)
	itu (hark)
	itugu (guk)
	ituzu (zuek)
	itutzue (zuek)
ituzte (haiek)	

Gaur etxen egonen naiz...
 ... eskuak zaurituak baititut.
 ... (guk) oporrek baititugu.
 ... (zuek) gakoak galdu baitituzue.
 ... nagusiek tresnak saldu baitituzte.

NOR-NORI 42. or

singularreko 3. pertsonan

	orainaldia	iraganaldia
NOR (edo ZER sing.) - NORI (hari):	ZAI <u>O</u>	ZITZA <u>ION</u>
NOR (edo ZER pl.) - NORI (hari):	ZAI <u>KIO</u>	ZITZA <u>IKION</u>

- Laguna etorri **da**. Alabari laguna etorri **zaio**. Joan den urtean ere laguna etorri **zitzaion**.
- Jendarmeak etorri **dira**. Jendarmeak semeari etorri **zaizkio**. Duela bi aste ere jendarmeak etorri **zitzaizkion**.

4. Gomitatzen zaitut!

Deklinabide atzizkiak 55. or

	Kontsonantez bukatzean:		Bokalaz bukatzean:		
	singularra	plurala	singularra	plurala	mugagabea
NOR	gizonA	gizonAK	etxeA	etxeAK	ikasle
NORK	gizonAK	gizonEK	etxeAK	etxeEK	ikasleK
NORI	gizonARI	gizonEI	etxeARI	etxeEI	ikasleRI
NOREN	gizonAREN	gizonEN	etxeAREN	etxeEN	ikasleREN
NOREKIN	gizonAREKIN	gizonEKIN	etxeAREKIN	etxeEKIN	ikasleREKIN
NORENTZAT	gizonARENTZAT	gizonENTZAT	etxeARENTZAT	etxeENTZAT	ikasleRENTZAT
NORENGANA	gizonARENGANA	gizonENGANA	emazteARENGANA	emazteENGANA	ikasleRENGANA
	singularra	plurala	singularra	plurala	mugagabea
NON (NOIZ)	lanEAN	lanETAN	herriAN	herriETAN	mendiTAN
NONDIK	lanETIK	lanETATIK	herriTIK	herriETATIK	mendiTATIK
NORA	lanERA	lanETARA	herriRA	herriETARA	mendiTARA
NONGO	lanEKO	lanETAKO	herriKO	herriETAKO	mendiTAKO
NOLA	autobusAZ	autobusEZ	autoAZ	autoEZ	autobusEZ / autoZ
	lanAZ	lanEZ	herriAZ	herriEZ	herriZ

6. Aroa

288

Nahiz eta 82. or.

Nahiz eta (...) + partizipioa

NAHIZ ETA (*bien que, même si*)

Adibideak:

Nahiz eta euria egin, mendira joanen naiz.

Bien qu'il pleuve, j'irai à la montagne.

Nahiz eta oporretan izan, egunero lan pixka bat egiten dut.

Bien que je sois en vacances, je travaille un peu tous les jours.

7. Hondamen naturalak

Graduatzaileak 91. or.

Batere ez

Herrian ez da batere urik / uholderik.

Izigarri - biziki - oso - arras - ikaragarri...

Hemen urak izigarri / biziki / oso / ikaragarri gora dira.

Franko - nahiko - aski...

Hemen urak franko / nahiko / aski gora igo dira.

Arrunt - guziz...

Uztaritze aldean urek arrunt hartu zituzten Errobi ibaiaren hegialak.

Iraganaldia 91. or.

IZAN

Orainaldia Iraganaldia

gara → ginen (gu)
zarete → zineten (zuek)
dira → ziren (haiek)

UKAN (zer = sing.)

Orainaldia Iraganaldia

dugu → genuen (guk)
duzue → zenuten (zuek)
dute → zuten (haiek)

Pluraleko 3 pertsonak

UKAN (zer = pl.)

Orainaldia Iraganaldia

ditugu → genituen
dituzue → zenituzten
dituzte → zituzten

-T(Z)EN nominalizazioa 94. or.

Ondoko aditzekin erabiliko dugu mementoan:

hasi, ikasi, jakin, lagundu, egon, ibili, atzeman, harrapatu, pasatu (denbora), akitu / aspertu...

Adib.: **Hasi** gara euskaraz mintzatzen.
Ikasi dugu gauza horiek erraten.
 Anaia **lagundu** duzu garbiketa egiten.
 Gazteak **egoten** dira futbol partidari behatzen.
 Goiz osoan **ibili** zarete lana xerkatzen.
 Auzoa **atzeman** dute dirua ebasten.
Akitu zara etxea garbitzen.

Forma honek “ZERTAN?” galderari erantzuten dio:

Zertan hasi zarete? Euskara **ikasten** hasi gara.

-T(Z)ERA nominalizazioa 95. or.

* Mugimenduzko aditz hauekin erabiltzen da: *joan, etorri, jin, eraman, ekarri, bidali, igorri...*

Joan zara (etxera) zakua hartzera. Amak semea **igorri** du olioia eroztera.
 Ni ere **etorriko** naiz filma ikustera. Senarrak lagunak **bidali** dizkizu laguntzera!
 Lagunek elbarritua **eraman** dute eskiatzera. Prefetak polizia **igorri** du manifestaldia gelditzera.

* Bai eta aditz hauekin ere: *behartu, bortxatu, gomitatu, ausartu, bultzatu, kondenatu...*

Burasoek haurra **bortxatu** dute musika lantzera. **Ausartu** naiz aitarekin euskaraz mintzatzeraz!
 Auzoa **gomitatu** duzue ezkontzan parte hartzera. Nagusiek langileak **bultzatzen** dituzte inizatibak hartzera.

Forma honek “ZERTARA? Zer egitera?” galderari erantzuten dio:

Zertara joan da? Eskolako zakua hartzera.

8. Gertakariak

Perpaua erlatiboak 107. or.

Menpeko perpauaren aditz laguntzaileari, **-(E)N** forma gehitzen zaio: DEN, DUEN, DUZUN, DUGUN...

Perpaua erlatiboak **ZEIN?** galderari erantzuten dio: 1. Aitak liburu bat erosi du. 2. Liburua kario da.
ZEIN liburu da kario? Aitak erosi **DUEN** liburu da kario.

IZAN	UKAN		Eguneroko adierazpideetan aurkitzen diren formak:
	ing.	pl.	
naizen	dudan	ditudan	* Joan / iragan den astean / hilabetean / urtean * Heldu den (=datorren) astean / hilabetean / urtean
haizen	dukan/dunan	dituzkan/ditunan	
den	duen	dituen	
garen	dugun	ditugun	
zaren	duzun	dituzun	
zareten	duzuen	dituzuen	
diren	duten	dituzten	

Zerbaiten alde edo kontra / aurka izan 108. or.

Adostasuna (*alde*) edo desadostasuna (*kontra / aurka*) adierazteko erabiltzen dira.

- **Aipagaia singularrean delarik:** **-REN ALDE** edo **-REN KONTRA / AURKA**
Adibidez: Ni Euskal Selektzio**AREN ALDE** naiz, baina Gorka (Euskal Selektzio**AREN**) **KONTRA** da.
- **Aipagaia pluralean delarik:** **-EN ALDE** edo **-EN KONTRA / AURKA**
Adibidez: Laborari batzuk pestizid**EN ALDE** dira, baina kontsumitzaileak (pestizid**EN**) **AURKA** dira.
- **Izen bereziak:**
 - **bokal** batez bukatzean: Lutxi**REN ALDE**
 - **kontsonante** batez bukatzean: Xan**EN KONTRA**

9. Zer berri?

Perpaus erlatiboak 121. or.

Etorri **den** neska Mari deitzen da.
La fille qui est venue s'appelle Mari.

Etorri **dena** Mari deitzen da.
Celle qui est venue s'appelle Mari.

Etorri **den** neskak hiztegi bat erosi du.
La fille qui est venue a acheté un dictionnaire.

Etorri **denak** hiztegi bat erosi du.
Celle (la fille) qui est venue a acheté un dictionnaire.

Izenordain zehaztugabeak 122. or.

NOR	NORBAIT	NEHOR EZ / INOR EZ
ZER	ZERBAIT	DEUS EZ / EZER EZ
NORK	NORBAITEK	NEHORK EZ / INORK EZ
NORI	NORBAITI	NEHORI EZ / INORI EZ
NON	NONBAIT	NEHON EZ / INON EZ
NOREKIN	NORBAITEKIN	NEHOREKIN EZ / INOREKIN EZ
NORENTZAT	NORBAITENTZAT	NEHORENTZAT EZ / INORENTZAT EZ
NONDIK	NONBAITETIK	NEHONDIK EZ / INONDIK EZ
NORA	NORABAIT / NONBAITERA	NEHORA EZ / INORA EZ
NOREN	NORBAITEN	NEHOREN / INOREN

Norbait etorri ote da?
Bai, ikasle bat etorri da.
Ez, ez da **nehor** etorri.

Nonbait ikusi ote dituzu ene begi-lagunak?
Bai, mahai gainean ikusi ditut.
Ez, ez ditut **nehon** ikusi.

Zerbait erosi duzue Donostian?
Bai, arnoa erosi dugu.
Ez, ez dugu **deus** erosi.

290

11. Zer bisita daiteke Donostian?

Ahalera: *edin 150. or.

ni naiteke
hi haiteke
hura daiteke
gu gaiteZke
zu zaiteZke
zuek zaiteZkete
haiek daiteZke

Pluralezko izenordainak erabiliz:

- Bihar zinemara joan **gaitezke** (gu).
- Pilota partida ikustera etor **zaitezkete** (zuek).
- Suhiltzaileak sutea den lekura hurbil **daitezke** (haiek).

Perpaus adbersatiboak 151. or.

Bi perpaus aske:

1. Mikelek auto berria erosi du.
2. Anddek auto zaharra erosi du.

Aldiz eta *ordea* juntagailuek perpausak kontra jartzen dituzte:

- Mikelek auto berria erosi du. Anddek, **aldiz**, auto zaharra erosi du. (*aldiz* juntagailua, bigarren perpausaren bigarren elementuaren ondoan ezarriko dugu).

- Mikelek auto berria erosi du. Anddek, **ordea**, auto zaharra erosi du (*ordea*, bigarren perpausaren bigarren elementuaren ondoan edo azken elementua ere izan daiteke).

12. Goazen Donostiara!

Ahalera 164. or.

*EDIN (NOR)

GAITEZKE
(GU ...-t(z)en AHAL GARA)
Hemen pausa gaitezke.

ZAITEZKETE
(ZUEK ...-t(z)en AHAL ZARETE)
Hemen pausa zaitezke.

*EZAN (NOR sing.-NORK)

DEZAKEGU
(GUK ...-t(z)en AHAL DUGU)
Erakustokia bisita dezakegu.

DEZAKEZUE
(ZUEK ...-t(z)en AHAL DUZUE)
Afaria presta dezakezue.

*EZAN (NOR pl.-NORK)

DITZAKEGU
(GUK ...-t(z)en AHAL DITUGU)
Monumentuak ikus ditzakegu.

DITZAKEZUE
(ZUEK ...-t(z)en AHAL DITUZUE)
Eroskestak egin ditzakezue.

Oharra: Ahalera erabiltzen delarik, aditzaren erroa ezarri behar da:

ikaSI → ikaS etorRI → etor harTU → har idatzI → idatz bisitaTU → bisita

Aditza "N" letraz bukatzen delarik, ez da aldatzen: joaN, egiN, erraN...

Iritzi aditzondoak 165. or.

- **Nire ustez** (*à mon avis*): Nire ustez Baionak irabaziko du biharko errugbi partida.
- **Bistan dena / Noski** (*bien sûr*): Bazkaldu nahi duzu? Bai, bistan dena! / Bai noski!
- **Zinez** (*vraiment*): Euskara biziki hizkuntza ederra da, zinez!
- **Beharbada / Menturaz** (*peut-être*): Etorriko zara bihar? Beharbada bai.
- **Iduriz** (*il semble*): Peio akitua da, iduriz.
- **Dudarik gabe / Zalantzarik gabe** (*sans aucun doute*): Tabakoa osagarriarentzat kaltegarri dea? Bai, zalantzarik gabe!
- **Beharrik** (*heureusement*): Azterketa gainditu dut! Ongi ikasi nuen, beharrik!
- **Zoritxarrez / Zorigaitzez** (*malheureusement*): Uda honetan ez naiz oportetara joanen, zoritxarrez!
- **Zorionez** (*heureusement*): Mendira joan behar gara; zorionez aro ederra da!
- **Badaezpada ere / Zer gerta ere / Balekibale** (*au cas-où*): Euritakoa eramanen dut, badaezpada ere.

13. Landetxea

Perpauk kontzesiboa 180. or.

Forma hori erabiltzen da **egoera** eta **gertaera** elkarren kontra joaten direlarik.

Oharrak:

1. Egoerak du adizkia hartzen, gertaera ez da aldatzen.
2. Perpauk kontzesibo hauetan (**BALDIN**) **BA-... ERE** gehitzen da.
3. Hau da formarik arruntena, baina geroago besterik ikusiko dugu.

Adibidez:

- Kanpoan **hotz da** (*egoera*), baina zu **galtza motzetan ibiltzen zara** (*gertaera*).
→ Kanpoan hotz (**BALDIN**) **BADA ERE**, zu galtza motzetan ibiltzen zara.

Beste adibide batzuk:

- Alferra (**BALDIN**) **BANAIZ ERE**, egunero kirola egiten dut.
- Zuek lan hori egin nahi (**BALDIN**) **BADUZUE ERE**, besteek eginen dute.
- Etortzen ez (**BALDIN**) **BAZARA ERE**, guk besta eginen dugu.

Ahalera 181. or.

*EDIN (NOR)		*EZAN (NOR sing. -NORK)		*EZAN (NOR pl. - NORK)	
ni	NAITEKE	nik	DEZAKET	nik	DITZAKET
hi	HAITEKE	hik	DEZAKEK/N	hik	DITZAKEK/N
hura	DAITEKE	hark	DEZAKE	hark	DITZAKE
gu	GAITEZKE	guk	DEZAKEGU	guk	DITZAKEGU
zu	ZAITEZKE	zuk	DEZAKEZU	zuk	DITZAKEZU
zuek	ZAITEZKETE	zuek	DEZAKEZUE	zuek	DITZAKEZUE
haiek	DAITEZKE	haiek	DEZAKETE	haiek	DITZAKETE

Oharra: Ahalera erabiltzen delarik, aditzaren erroa ezarri behar da:

ikasI → ikaS etorRI → etor harTU → har idatzI → idatz bisitaTU → bisita jautsl → jauTS

Aditza "N" letraz bukatzen delarik, ez da aldatzen: joaN, egiN, erraN...

14. Donostiako hiru damatxo...

Gutunen egitura 195. or.

Lagunarteko gutunak hasteko:

- Iep, Kattalin / Pantzol! Nola zara?
- Agur, aspaldikoa! Ontsa / ongi (zara)?

Lagunarteko gutunak bukatzeko:

- Ez adiorik / Besterik gabe, muxu handi bat
- Goraintziak familiari / denei / senarrari / Maiari

Dataren eta tokiaren ematea: Hazparden, 2019ko apirilaren 3an

Gertakarien zerrendatzea: Lehenik, bigarrenik, gero, ondotik, hasteko, bukatzeko, azkenik

Harridura erakusteko: ZER toki ederra! HAU obra harrigarria! ZEIN ongi sentitzen NAIZEN!

292

Iraganaldia 197. or.

IZAN		UKAN singularrean		UKAN pluralean	
(gu) gara	→ ginen	(guk) dugu	→ genuen	(guk) ditugu	→ genituen
(zuek) zarete	→ zineten	(zuek) duzue	→ zenuten	(zuek) dituzue	→ zenituzten
(haiek) dira	→ ziren	(haiek) dute	→ zuten	(haiek) dituzte	→ zituzten

NOR-NORK 197. or.

NOR (gu)		NOR (zu)		NOR (zuek)	
gaituzu	zuk	zaitugu	guk	zaituztegu	guk
gaituzue	zuek	zaituzte	haiek	zaituztete	haiek
gaituzte	haiek				

Afaltzera gomiatu **GAITUZU** (zuk gu). Zineman ikusi **ZAITUGU** (guk zu). Oporretatik deitu **ZAITUZTETE** (haiek zuek).

16. Eskola garaiak

Aditzaren aspektua 228. or.

Ekintza ez delarik bukatua:

- Jiten da. (= *il vient*)
- Erortzen da. (= *il tombe*)

Ekintza bukatua delarik:

- Jin da. (= *il est venu*)
- Erori da. (= *il est tombé*)

Ondorioa agerian emana delarik:

- Jina da. (= *il est là*)
- Eroria da. (= *il est par terre*)

NOR-NORI iraganaldian 230. or.

HURA

ZITZAI	DA	N	niri
ZITZAI	O	N	hari
ZITZAI	GU	N	guri
ZITZAI	ZU	N	zuri
ZITZAI	ZUE	N	zuei
ZITZAI	E	N	haiei

- Hura (niri) agertu **zitzaidan**.
- Xakurra zuei hurbildu **zitzaizuen**.

HAIEK

ZITZAI	ZKI	DA	N	niri
ZITZAI	ZKI	O	N	hari
ZITZAI	ZKI	GU	N	guri
ZITZAI	ZKI	ZU	N	zuri
ZITZAI	ZKI	ZUE	N	zuei
ZITZAI	ZKI	E	N	haiei

- Liburuak (niri) gainera erori **zitzaizkidan**.
- Hurrei laranja oparitzen **zitzaizkien**.

17. Nola aldatu den!

Nolakotasuna eta zenbatasuna 238. or.

NOLAKOTASUNA

HAIN

- Zergatik **HAIN** fite ibiltzen zara?
- Zergatik zara **HAIN** berant ohera joaten?

ZENBATUSUNA

HAINBESTE

- Zergatik duzu **HAINBESTE** ur edaten?
- Ez nuen uste **HAINBESTE** haur bazela ikastolan!

EGON aditz trinkoa 240. or.

Komunzki usaiaren adierazteko, forma perifrastikoa erabiltzen da (aditza + aditz laguntzailea), eta egoera puntuala delarik, aldiz, forma trinkoa edo sintetikoa.

ORAINALDIA

(ni)	NAGO
(hi)	HAGO
(hura)	DAGO
(gu)	GAUDE
(zu)	ZAUDE
(zuek)	ZAUDETE
(haiek)	DAUDE

IRAGANALDIA

(ni)	NENGOEN
(hi)	HENGOEN
(hura)	ZEGOEN
(gu)	GEUNDEN
(zu)	ZEUNDEN
(zuek)	ZEUNDETEN
(haiek)	ZEUDEN

Adibide zenbait:

- Mikel atzo lanean **ZEGOEN**,...
- Haurrak atzo igerilekuan **ZEUDEN**,...
- Atzo mendian **NENGOEN** (ni),...
- San Ferminetan **ZEGOEN** (hura),...

... ustekabeko gertakaria izan zelarik.

18. Jondoni Jakobe bidean galdurik

NOR-NORI-NORK iraganaldian 251. or.

NOR/ZER (singularra)-NORI-NORK

	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		nian / ninan	nion		nizun	nizuen	nien
Hik	hidan		hion	higun			hien
Hark	zidan	zian / zinan	zion	zigun	zizun	zizuen	zien
Guk		genian / geninan	genion		genizun	genizuen	genien
Zuk	zenidan		zenion	zenigun			zenien
Zuek	zenidaten		zenioten	zeniguten			zenieten
Haiek	zidaten	ziaten / zinaten	zioten	ziguten	zizuten	zizueten	zieten

NOR/ZER (plurala)-NORI-NORK

	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		nizkian nizkinan	nizkion		nizkizun	nizkizuen	nizkien
Hik	hizkidan		hizkion	hizkigun			hizkien
Hark	zizkidan	zizkian zizkinan	zizkion	zizkigun	zizkizun	zizkizuen	zizkien
Guk		genizkian genizkinan	genizkion		genizkizun	genizkizuen	genizkien
Zuk	zenizkidan		zenizkion	zenizkigun			zenizkien
Zuek	zenizkidaten		zenizkioten	zenizkiguten			zenizkieten
Haiek	zizkidaten	zizkiaten zizkinaten	zizkioten	zizkiguten	zizkizuten	zizkizueten	zizkieten

294

Perpaus kontzesiboak 252. or.

Perpaus kontzesiboak: ... -(r)ik ere

NAHIZ ETA... edo ... (BALDIN) BA... ERE egitura kontzesiboaren baliokidea da.

* Nahiz eta aro ederra izan, haizea hotza da.
=> Aro ederra izanik ere, haizea hotza da.

* Anek diru anitz (baldin) badu ere, ez du agerian ematen.
=> Anek diru anitz ukanik ere, ez du agerian ematen.

Atxikazu gogoan

Laburbilduma taulak

1. Laborantza motak

Perpaus koordinatu adbertsiboak 19. or.

1) Baizik ez = *bakarrik, soilik*

Ez dute beste edaririk erosi, garagarnoa bakarrik erosi dute. = garagarnoa **BAIZIK EZ** dute erosi.
lehen perpausa bigarren perpausa (lehen perpausa eliptikoa da).

2) Baizik = *baina*

Lehen perpausa **ezezkoa delarik** eta bigarrena baiezkoa:

Mugerrekoak ez dira etorri, baina Azkaingoak bai. = Mugerrekoak ez dira etorri, Azkaingoak **BAIZIK**.
lehen perpausa bigarren perpausa

Erreferentzia isilduko perpaus erlatiboa 20. or.

Neska Maulen bizi da. Neskari burasoak etorri zaizkio ikustera.

Maulen **bizi den** neskari burasoak etorri zaizkio ikustera. (= erreferentzia "neska")

Maulen **bizi denari** burasoak etorri zaizkio ikustera. (= erreferentzia isildua)

Senar-emazteek auto berria erosi zuten. Senar-emazteei autoaren errota zilatu zitzaien.

Auto berria **erosi zuten** senar-emazteei autoaren errota zilatu zitzaien. (= erreferentzia "senar-emazte")

Auto berria **erosi zutenei** autoaren errota zilatu zitzaien. (= erreferentzia isildua)

268

2. Nolako laborantza?

Adostasuna eta desadostasuna 28. or.

ADOSTASUNA ADIERAZTEKO

- Ados naiz zurekin.
- Ados naiz erran duzunarekin.
- Bat nator zurekin.
- Bat nator erran duzunarekin.
- Bistan dena!
- Segur naiz!
- Argi da!
- Argi da baietz!

DESADOSTASUNA ADIERAZTEKO

- Ez naiz (batere) ados zurekin.
- Ez naiz (batere) ados erran duzunarekin.
- Ez nator bat zurekin.
- Ez nator bat erran duzunarekin.
- Segur ezetz!
- Argi da ezetz!

Usteak eta iritzia adieraztea 28. or.

- USTE DUT...		
- PENTSATZEN DUT...		
- IRUDITZEN ZAIT...		
- ESPERO DUT...	irabaziko	duELA
- BADAKIT...	etorriko	dELA
- JAKIN DUT...		
- ENTZUN DUT...		
- EZ DUT USTE...		
- EZ DUT PENTSATZEN...	irabaziko	duENIK
- EZ ZAIT IRUDITZEN...	etorriko	deNIK
- EZ DUT ESPERO...		
- ENE USTEZ...		
- ENE IDURIKO...	irabaziko	du
- IDURIZ...	etorriko	da
- BEHARBADA...		
- AGIAN...	irabaziko	du
- ONTSALAZ...	etorriko	da

3. Etxe ekoizleak

-ARAZI aditz forma 40. or.

Zer adierazten du? Subjektuak ez du ekintza bere baitarik egiten, baina beste norbaitek edo zerbaitek manaturik.

Nola osatzen da? "-arazi" forma aditzoinari gehitzen zaio: *erorarazi*, *iraunarazi*, *betearazi*, *geldiarazi*, *ezagutarazi*, etc.

Aspektua : -ARAZI (bururatua) / -ARAZTEN (ez bururatua) / -ARAZIKO (geroaldia)

hurbildu da → hurbild <u>u</u> ARAZI du	etorri da → etorri <u>r</u> ARAZI du	jan du → janARAZI dio	erreø du → erreARAZI dio
gelditu da → geldit <u>u</u> ARAZI du	erori da → erori <u>r</u> ARAZI du	joan da → joanARAZI du	beteø du → beteARAZI dio

Kasu bereziak: hartu → harrarazi agertu → agerrarazi jokatu → jokarazi sortu → sorrarazi

Oharra: NOR aditz laguntzailea + -ARAZI ⇒ NOR-NORK aditz forma hartzen du.

Adib.: Idazkaria gelatik joan **DA**. Nagusiak idazkaria gelatik aterarazi **DU**.

NOR-NORK aditz laguntzailea + -ARAZI ⇒ NOR-NORI-NORK aditz forma hartzen du.

Adib.: Mikelek oparia erosi **DU**. Anek Mikeli oparia erosarazi **DIO**.

Moduzko perpausa: -Z atzikia 41. or.

Forma hori erabiltzen da zerbait nola egiten den azaltzeko.

Adibidez: Nola ikasi duzu euskara? Asko irakurriZ, irratia*r*i behatuZ.

Helburuzko perpausa: -T(Z)EKO 44. or.

-T(Z)EKO: ekintza baten "helburua" erakusteko erabiltzen da (*ikus Ikasbide 2 liburukiaren 40. or.*)

Adibidez: Zertako egiten dira ariketak? Ariketak gramatika lantzeko edo trebatzeko egiten dira.

egiN	egiTEN	→	egiTEKO		kantaTU	→	kantaTZEN	→	kantaTZEKO
ikasI	ikasTEN	→	ikasTEKO		maitaTU	→	maitaTZEN	→	maitaTZEKO

4. Etxaldeko ardi gasna

Baldintza eta ondorioa 56. or.

Aro txarra (baldin) **bada**, zinemara joanen gara.
Lagunak etortzen (baldin) **badira**, jatetxean bazkalduko gara.
AEKra joaten (baldin) **bazara**, euskara ikasiko duzu!

6. Elkarrekin hobe

Denborazko perpausak 82. or.

Iraupenaren denbora-tarte osoa adierazteko:
-(e)n artean / -(e)n bitartean / -e(no)

Heltzen garen **artean**, jan ezazu lasai.
Jaten duzuno, jarririk egon zaitez!

Noiz arte:
aditza + arte

Trena arras **gelditu arte**, ezin dira atek ireki.
Afaldu ondoan eta **oheratu arte**, telebistari so egon dira.
Etxeko lanak **bukatu arte**, ez zen kanpora atera.

NOR-NORI-NORK iraganaldian 83. or

NOR/ZER (singularra)-NORI-NORK

	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		nian ♂ / ninan ♀	nion		nizun	nizuen	nien
Hik	hidan		hion	higun			hien
Hark	zidan	zian ♂ / zinan ♀	zion	zigun	zizun	zizuen	zien
Guk		genian ♂ / geninan ♀	genion		genizun	genizuen	genien
Zuk	zenidan		zenion	zenigun			zenien
Zuek	zenidaten		zenioten	zeniguten			zenieten
Haiek	zidaten	ziaten ♂ / zinatzen ♀	zioten	ziguten	zizuten	zizueten	zieten

NOR/ZER (plurala)-NORI-NORK

	Niri	Hiri	Hari	Guri	Zuri	Zuei	Haiei
Nik		nizkian ♂ / nizkinan ♀	nizkion		nizkizun	nizkizuen	nizkien
Hik	hizkidan		hizkion	hizkigun			hizkien
Hark	zizkidan	zizkian ♂ / zizkinan ♀	zizkion	zizkigun	zizkizun	zizkizuen	zizkien
Guk		genizkian ♂ / genizkinan ♀	genizkion		genizkizun	genizkizuen	genizkien
Zuk	zenizkidan		zenizkion	zenizkigun			zenizkien
Zuek	zenizkidaten		zenizkioten	zenizkiguten			zenizkieten
Haiek	zizkidaten	zizkiaten ♂ / zizkinaten ♀	zizkioten	zizkiguten	zizkizuten	zizkizueten	zizkieten

Nik hari liburu bat erosi nion.
Nik hari liburuak erosi nizkion.

Nik haiei liburu bat erosi nien.
Nik haiei liburuak erosi nizkien.

Hark niri kafea ordaindu zidan.
Hark niri kafeak ordaindu zizkidan.

Hark haiei etxera joateko erran zien.
Hark haiei liburuak erosi zizkien.

Haiek niri kafea eskaini zidaten.
Haiek niri kafeak eskaini zizkidaten.

Haiek hari kafea eskaini zioten.
Haiek hari liburuak eskaini zizkioten.

7. Zer egiten duzu etxen?

Aditzaren aspektua 92. or.

IRAGANALDIA <i>Burutua</i>	IRAGANALDIA <i>Burutugabea</i>	IRAGANALDIA <i>Puntukaria</i>
Iraganaldian behin	Usaiako iraganaldia (Ekintza errepikatzen da.)	Iraganaldian, ekintza gertatzen ari den momentua adierazten du.
laz... Herenegun... Joan den astean... Duela bi aste / urte...	laz egunero ... Gazte nintzelarik batzuetan ... Joan den urtean astero ...	Joan den otsailaren 28an, goizeko 9etan...
... mendira JOAN nintzen. ... erosketak EGIN nituen.	... mendira JOATEN nintzen. ... erosketak EGITEN nituen.	... mendira JOATEN ARI nintzen (= mendira NINDOAN) ... erosketak EGITEN ARI nintzen.
ORAINALDIA <i>Burutua</i>	ORAINALDIA <i>Burutugabea</i>	ORAINALDIA <i>Puntukaria</i>
Ekintza orainalditik hurbil da, baina bukatua da.	Usaiako orainaldia (Ekintza errepikatzen da.)	Berehalako orainaldia, memento berean egiten dut eta kontatzen.
Gaur... Goizean... Duela bi oren...	Egunero... Gauero... Aste guziez...	Orain... Memento honetan...
... mendira JOAN naiz. ... erosketak EGIN ditut. ... lagunekin KANTATU dut. Oharra: aditz-laguntzailea (naiz/dut) orainaldian erabiltzen da denbora guti iragan delako gertakariaren eta kontaktaren artean.	... mendira JOATEN naiz. ... erosketak EGITEN ditut. ... lagunekin KANTATZEN dut.	... mendira JOATEN ARI naiz. (= mendira NOA) ... erosketak EGITEN ARI naiz. ... lagunekin KANTATZEN ARI naiz.
GEROALDIA Ekintza ez delarik oraino gertatua.		
Gero... Bihar... Heldu den / datorren astean...	... mendira JOANEN naiz. ... erosketak EGINEN ditut.	... lagunekin KANTATUKO dut. ... lagunak IKUSIKO ditut.

Konparantza absolutua: gehienik eta gutienik 97. or.

- Gehienik gustatzen zaidan tokia itsasoa da, ederra eta lasaia delako.
Gutienik gustatzen zaidan ~~tokia~~, hiri handia da, itsusia eta zikina delako.
- Nik egin dut lan gehienik, horregatik unatua naiz orain.
Nire auzoak neguan du lan gutienik.

8. Etxen ere bada lan!

-T(Z)EA nominalizazioa 104. or.

Izen bilakatu den aditza da aditz-izena. Formari doakionez, -TEA edo -TZEA atzizkiez osatzen da.

	-TEA		-TZEA
Aditzaren bukaera:	jan → jatea	Beste aditzak:	bildu → biltzea
-n, soinu txistukariak	egin → egitea		jarri → jartzea
	utzi → uztea		busti → bustitzea
	hetsi → hestea		garbitu → garbitzea
	egosi → egostea		bota → botatzea
	hoztu → hoztea		ibili → ibiltzea

Adibideak:

- Zola garbitzea beharrezkoa da.
- Xurgagailua pasatzea aspergarria da.

- Apairuak prestatzea gustuko dut.
- Soldaten goratzea galdegin dute.

272

Perpau konparatibo absolutua 105. or.

Gehienik:

Gehienik gustatzen zaidan emankizuna Goenkale da.

Gutienik:

Gutienik gustatzen zaidan jokia zesta punta da.

Perpau emendatzaileak 106. or.

Erranaldi berean gustukoak dituzun bi gauzen azaltzeko:

- Gustatzen zait lisaketa egitea, **bai eta** apairuak prestatzea **ere**.
- Ez zait gustatzen baxerak egitea, **ez eta** zikinontziak ateratzea **ere**.

Nork bere gustuak azaltzeko moldeak 106. or.

1. Gustatzen zait (zerbait) ...-T(Z)EA

Ez zait gustatzen (zerbait) ...-T(Z)EA.

2. Gustuko(a) dut (zerbait) ...-T(Z)EA

Ez dut gustuko(a) (zerbait) ...-T(Z)EA.

3. Gogoko dut (zerbait) ...-T(Z)EA

Ez dut gogoko (zerbait) ...-T(Z)EA.

Eta iparraldean gehienik erabilia den forma:

- Laket zait (zerbait) ...-T(Z)EA

EZ zait laket (zerbait) ...-T(Z)EA.

NOR-NORI 107. or.

Nor / Zer (sing.)			Nor / Zer (pl.)			
Xakurra	niri		zitzaidan	niri	zitzaidan	
	hiri		zitzaian [♂]	hiri	zitzaikian [♂]	
	hiri	hurbildu	zitzainan ⁺	hiri	hurbildu	zitzaikinan ⁺
	hari	etorri	zitzaion	hari	etorri	zitzaikion
	guri	urrundu	zitzaigun	guri	urrundu	zitzaikigun
	zuri	jin	zitzaizun	zuri	jin	zitzaikizun
	zuei		zitzaizuen	zuei		zitzaikizuen
	haiei		zitzaien	haiei		zitzaikien

Laguna kexu etorri zitzaidan.

Ibiltariak etxera etorri zitzaikigun.

NOR-NORI forma 108. or.

- Zer (sing.) hari:
ZAIO orainaldian
ZITZAION iraganaldian

- Zer (pl.) hari:
ZAIZKIO orainaldian
ZITZAIZKION iraganaldian

Perpaus erlatiboak 108. or.

Orainaldia: Irakasleari etorri ZAION neska ikasle berria da.

Iraganaldia: Irakasleari etorri ZITZAION neska ikasle berria zen.

273

9. Lanak manatzen!

Aginduak eta iradokizunak 116. or.

Iradokizunak adierazteko:

- Ea forma + laguntzailea + -(e)n atzikia:
ea zola trapua pasatzen duzun...

Derrigortasuna adierazteko:

- Behar izan aditz forma: *joan behar zara, erosi behar duzu*

Aginduak emateko:

- Agintera erabiliz:
joan zaitez(te) zoaz zoazte
har ezazu(e) kanta itzazu(e)
eman iezadazu / iezaguzu / iezaiozu

Perpaus koordinatu adbertsatiboak 117. or.

Perpaus koordinatu adbertsatiboak: ...T(Z)EAZ GAIN...

Jonek egongela garbitzeaz gain, sukaldea garbitzen du.

Aholkuak eta nominalizazioa 120. or.

Ongi da
Hobe da / duzu
Hobesten da / dugu
Komeni da / zaizu

Erraza da
Zaila da

Merezi du
Balio du
Ezinbestekoa da

Kaltegarri da

ikusTEA

behaTZEA

eramaTEA

azterTZEA

ekarTZEA

Baiezkoan:

Zaila da ikasTEA.

Zaila zait ariketa egiTEA.

Zaila du mendira igaTEA / igoTZEA.

Ezezkoan:

Ez da zaila ikasTEA.

Ez zait zaila ariketa egiTEA.

Ez du zaila mendira igaTEA / igoTZEA.

11. Jokoz kanpo

Kirolak 145. or.

Gimnastika
Soinketa
Igeriketa
Lasterketa

egiten du.

Errugbian
Saskibaloian
Eskubaloian
Hockeyan
Pilotan
Tenisean
Petankan
Golfean
Xakean

jokatzen du.
ari da.

Bizikletaz / bizikletan
Irristailuz
Paraxutismoan

ibiltzen da.

274

NOR-NORI-NORK iraganaldian 147. or.

NOR - ZER = sing.

	hari	guri	haiei
hark	ZION	ZIGUN	ZIEN
guk	GENION		GENIEN
haiek	ZIOTEN	ZIGUTEN	ZIETEN

- (Hark guri) autoa eman zigun.
- (Guk hari) arbola eskaini genion.

NOR - ZER = pl.

	hari	guri	haiei
hark	ZIZKION	ZIZKIGUN	ZIZKIEN
guk	GENIZKION		GENIZKIEN
haiek	ZIZKIOTEN	ZIZKIGUTEN	ZIZKIETEN

- (Hark guri) oñoñak eman zizkigun.
- (Haiek guri) liburuak erosi zizkiguten.

12. Kirolaria nintzen...

NOR-NORK iraganaldian 156. or.

- HARK NI

Orainaldia: NAU

Iraganaldia: NINDUEN

laz amak deitu ninduen (ni).

- HARK GU

Orainaldia: GAITU

Iraganaldia: GINTUEN

laz amak deitu gintuen (gu).

- HAI EK NI

Orainaldia: NAUTE

Iraganaldia: NINDUTEN

laz burasoek deitu ninduten (ni).

- HAI EK GU

Orainaldian: GAITUZTE

Iraganaldia: GINTUZTEN

laz burasoek deitu gintuzten (gu).

Nominalizazioa 157. or.

AHANTZI + ...-T(Z)EA nominalizazioarekin erabiltzen da. Aditz laguntzaileak forma NOR-NORI forma hartzen du.

Adibidez: Ikasleei ez **zaie ahantzi** etxeko lana **egitea**.

-T(Z)EKO ESPERANTZA UKAN forma -T(Z)EKO nominalizazioarekin erabiltzen da.

Adibidez: Gizonak **sendatzeko esperantza du**.

275

13. Lasterketa

-(e)z geroz 170. or.

Aditz partizipioari «-(e)Z GEROZ» gehitu behar zaio.

Adibidez:

- Dirua ukanez **geroz**, auto berria erosiko dugu.
- (Zu) mendi tontorrera helduz **geroz**, han berean egiten ahalko duzu etzanaldia.
- (Nik zure) liburua hartuz **geroz**, itzuli beharko dizut.
- (Zuek) hitzordura berant etorriz **geroz**, zuek gabe joanen gara kontzertura!
- Zakarrontziak behar den lekura botaz **geroz**, karririk garbi egonen dira.

14. Pilota joko

Deklinabide atzikia: instrumentala 182. or.

Kasu marka: -Z mugagabeen: -(e)z
 singularrean: -az
 pluralean: -ez

1. Nortaz? Zertaz?

Nitaz mintzatzen ari ziren. **Zutaz** trufatu dira. **Irakasleaz** hitz egin dute. **Ekonomiaz** da mintzaldia.
 Gizon **honetaz** / **horretaz** / **hartaz** ez naiz fida. Gizon **hautetaz** / **horietaz** / **haietaz** ez naiz fida.

2. Zerez? Zerezkoa?

Makilaz jo zuen zakurra. Baloia **buruaz** hunkitu zuen. Zaldunak **ezpataz** hil zuen gudaria. Pilota **larruzkoa** da.

3. Nola?

Euskara **hitz eginez** ikasten da. Txokolate gutiago **janez** mehatu da. Telebistari **behatus** denbora galtzen da.

4. Mugagabeen adberbioak:

Negarrez, irriz, eskuz, oinez...

Perpaus koordinatu disjuntiboak: edo / ala 183. or.

EDO: bereziki adierazpen perpausetan erabilia da.
 Trenez edo hegazkinez joan zaitezke.

ALA: galde perpausetan erabilia da.
 Trenez ala hegazkinez joanen zara?

EDO: perpaus konpletiboekin agertuko da.
 Bihar edo etzi etorriko dela erran dit.

ALA: zehar galderetan
 Bihar ala etzi etorriko den jakin nahi du.

276

16. Zein film nahiago duzu?

NAHIAGO IZAN 206. or.

- Nik lana gustukoa dut baina **NAHIAGO** dut oporretan izan.
 - Nik **NAHIAGO** dut lanean ez izan.

- Nik **NAHIAGO** dut hurrek film horri so egitea.
 - Nik **NAHIAGO** dut hurrek film horri ez so egitea.

Ahalera 209. or.

EDIN		EZAN	
		Sing.	Pl.
(ni)	NAITEKE	(nik)	DITZAKET
(hi)	HAITEKE	(hik)	DITZAKEK ♂
(hura)	DAITEKE	(hik)	DITZAKEN ♀
(gu)	GAITEZKE	(hark)	DITZAKE
(zu)	ZAITEZKE	(guk)	DITZAKEGU
(zuek)	ZAITEZKETE	(zuk)	DITZAKEZU
(haiek)	DAITEZKE	(zuek)	DITZAKEZUE
		(haiek)	DITZAKETE

Oharra: ahaleran, aditzaren erroa ezarri behar da.

ibili → ibil kantatu → kanta hartu → har joan → joan egon → egon erran → erran

Baiezko perpausetan:

Itsasaldean ibil gaitezke.
 Orain argiki erran dezakegu.
 Bihar elkarrekin kanta dezakezue.

Ezezko perpausetan:

Ez gaitezke itsasaldean ibil.
 Orain ez dezakegu argiki erran.
 Bihar ez dezakezue elkarrekin kanta.

17. Zineman

Alegiazko baldintza 219. or.

Baldintza mota honetan:

- Baldintzan, aditz jokatu gabek -t(z)en edo -en / -ko hartzen du eta laguntzaileak **ba-** aurrizkia.
- Ondorioan, aditz jokatu gabeari -en / -ko ezartzen zaio. Laguntzaileak **-ke** marka hartzen du.
- Laguntzaile bereziak erabiltzen dira, bai baldintzan, bai eta ondorioan ere, alegiazkoak hain zuzen.

BALDINTZA		ONDORIOA	
NOR	NOR-NORK	NOR	NOR-NORK
BANINTZ	BANU (BANITU)	NINTZATEKE	NUKE (NITUZKE)
BAZINA	BAZENU (BAZENITU)	ZINATEKE	ZENUKE (ZENITUZKE)

Adibidez:

- Jatetxera joaten / joango **banintz**, pizzategira joango **nintzateke**.
- Diru gehiago irabazten / irabaziko **banu**, moto berria erosiko **nuke**.

-T(Z)EKO XEDEA / -T(Z)EKO ASMOA 220. or.

Zinemara joateko **asmoa** / **xedea** dut.
Lagunak ikusteko **asmoa** / **xedea** dut.

Euskal Herrira itzultzeko **xedea** / **asmoa** dut.
Jatetxe bat irekitzeko **xedea** / **asmoa** dut.

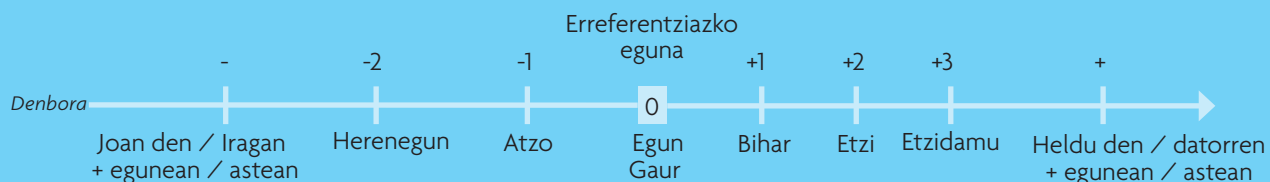
18. Amama filma

277

Iritziak eta zalantzak adierazteko aditzondoak 228. or.

- Zalantza adierazteko: **beharbada**, **menturaz...**
Adibidez: Jone berantean da. **Beharbada** / **menturaz** lagun bat aurkitu du bidean.
- Segurtasuna: **dudarik gabe** (= ez da dudarik), **noski**, **bistan dena**
Adibidez: Jone berantean da. **Dudarik gabe** lagun bat aurkitu du bidean (ez da / dut dudarik, segur naiz...)
- Gerta daitekeen egoera bat aitzinetik kontuan hartzen delarik: **badaezpada ere** / **balekibale**
Adibidez: Jende anitz izanen da kontzertuan. **Badaezpada ere**, nik sartzeak aitzinetik erosiko ditut.
(= Kontzertuan jende anitz baldin bada ere, nik sartzeak ukanen ditut.)

Denbora aditzondoak 229. or.

- **Egun** aro ederra dugu. **Bihar** euritsua egingen da.
- **Herenegun** Iruñeara joan zineten?
- **Heldu den** asteen ez da kurtsorik izanen.
- **Joan den** hilabetea hotz ikaragarria izan zen hemen.

-RI BURUZ(KO) postposizioa 232. or.

Forma hau zerbaiten funtsa edo gaia azaltzeko erabiltzen da. Bi manieraz erabil daiteke:

Adibidea: Liburu bat irakurri dut. Liburuaren gaia: Nafarroaren konkista.

- Lehen manera: Irakurri dudana liburu Nafarroaren konkistari buruz da.
- Bigarren manera: Nafarroaren konkistari buruzko liburu bat irakurri dut.

Noizko 233. or.

-ko atzikiak epemuga bat adierazten du:

“Bixkotxa biharko prestatuko dizut.” = gaur edo berantenez bihar egingen dizut, baina bihar prest izanen da.

Gisa horretan erabiltzen da:

- Izen arrunt bati aplikatuz: igande, ostegun... maiatz... aste, hilabete, urte... = -(RA)KO

- izena bokal batez bukatzean:	igande(RA)KO	heldu den urte(RA)KO	datarren aste(RA)KO
- izena kontsonante batez bukatzean:	ostegunE(RA)KO	maiatzE(RA)KO	urtarrile(RA)KO

- Adberbio bati egokituz: atzo, bihar, herenegun, etzi... = -KO/-GO

- Bixkotxa etziKO prestatuko dizut. Ariketa herenegunGO egin behar zen.

Oharra: Iparraldean erabiltzen den forma "-KO" da: "igandeKO", "heldu den asteKO edo maiatzEKO", etab.

19. Zinegin festibala

Atzikiak 242. or.

Atziki: hitzaren bukaeran ezartzen den forma, hitzari erran-nahi zehatza ematen diona. Hona hemen zenbait adibide:

-TASUN: erran-nahi abstraktua duten hitzak osatzeko erabiltzen da.

Adjektiboa oinarri, izen bilakatuz: handitasun, edertasun, maitasun, aberastasun

-KERIA: pertsona batek dituen itzalguneak, makurrak edo akatsak izendatzeko erabiltzen da.

Adjektiboa oinarri, izen bilakatuz: gaiztakeria, zozokeria, maltzurkeria, indarkeria, zikinkeria, alferkeria

-ZALE: gauza edo ekintza bat maite duen pertsona izendatzeko erabiltzen da.

Izena oinarri, adjektibo bilakatuz: arnozale, arrantzale, mendizale, euskaltzale, diruzale, errugbizale

-LE: aktibitate bat egiten duen pertsona izendatzeko.

Aditzoina oinarri, izen bilakatuz: idazle, erosle, ikusle, entzule, ikasle, irabazle

-GILE: zerbait sortzen duen pertsona izendatzeko erabiltzen da.

Izena oinarri, izen bilakatuz: langile, gaizkile, zinemagile, egurgile

-ARI (-LARI): aktibitate edo langintza batean ari den pertsona.

Izena oinarri, izen bilakatuz: zuzendari, pilotari, korrikalari, gudari, bertsolari, ihiztari

-GAILU: mota desberdinetako tresnak izendatzeko erabiltzen da.

Adjektiboa oinarri, izen bilakatuz: berogailu, hozkailu, garbigailu, zorrozkaile

-DUN: zerbaiten jabe den pertsona izendatzeko erabiltzen da.

Izena oinarri, adjektibo bilakatuz: haurdun, mustaxadun, dirudun, euskaldun, gonadun, betaurrekodun

-GARRI: zentzu aktibo batean, zerbait sortzeko edo ondorioztatzeko erabiltzen da.

Aditzoina oinarri, adjektibo bilakatuz: irrigarri, maitagarri, harrigarri, akigarri, ahalkegarri, izigarri

-TSU: gaitasunak adierazteko, adjektiboak osatzeko erabiltzen da.

Izena oinarri, adjektibo bilakatuz: indartsu, zoriontsu, jakintsu, ospetsu, baketsu, iletsu

Maila adberbioak eta adjektiboak 248. or.

Adjektiboak edo izenondoak adierazten duen kalitatearen maila azpimarratzeko erabiltzen dira:

Izigarri - biziki - oso - arras - ikaragarri - franko...
Filma **izigarri** / **biziki** / **oso** / **ikaragarri** hunkigarria zen.
Adjektiboaren errepikatzea: polit-polita, beltz-beltza

Arrunt - guziz...
Jantzi horren kolorea **arrunt** histua da.

Nahikotasuna adierazteko:
Nahiko - aski...
Hemen urak **nahiko** / **aski** gora igan dira.

Ezezko erranaldietan:
Batere ez
Liburu hau **ez da batere** interesgarria.

Moduzko konparantza: bezala / bezalako 249. or.

Ikus erranaldi hau: Patxi txistuka ibiltzen da karrikan. Zu ere hola ibiltzen zara.

- Lehen perpausean, aditzondo bat erabiltzen da: **txistuka**
- Bigarren perpausean, aldiz, modua adierazten duen aditzondo bat bada: **hola**

Bi perpaus lotzeko beste adberbio bat erabiltzen ahal da: **bezala**
- **Patxi txistuka ibiltzen da karrikan. Zu ere horrela ibiltzen zara.**
=> Karrikan Patxi (ibiltzen den) **BEZALA** ibiltzen zara.
=> Karrikan Patxi **BEZALA** ibiltzen zara.

NOLA galderari erantzuten dio (egoera)
- *ongi, eri, azkarrean...*

Bi erranaldiak lotzeko **bezalako** erabil daiteke:
- **Gizon horrek auto bat erosi du. (Nik) horrelakoa erosiko dut.**
=> Gizon horrek (erosi duen) **bezalako** autoa erosiko dut.
=> Gizon horrek **bezalako**a erosiko dut.
(= Gizon horrena **bezalako**a erosiko dut.)

NOLAKOA galderari erantzuten dio (izaera)
- *handia, ttipia, bortitza, argia...*